

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Vypracoval:

Bc. Eva Jeklová

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „ Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti“ zpracovala samostatně a použila literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této diplomové práce.

Elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné.

V Brně dne 20. 3. 2012

.....

Bc. Eva Jeklová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především panu PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., vedoucímu diplomové práce, za ochotu, pomoc, cenné připomínky a rady při vedení diplomové práce.

Také bych chtěla poděkovat svému manželovi Erikovi Jeklovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce, a které si nesmírně vážím.

Eva Jeklová

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

OBSAH	4
ÚVOD	5
I. Východiska zkoumané problematiky	
1. Celoživotní osvojování cizích jazyků	7
1.1 Dějiny s ohledem na jazykové vzdělání	7
1.2 Celoživotní učení	16
1.3 Vzdělávání dospělých	19
2. Jazykové vzdělávání v současné společnosti	22
2.1 Jazykové vzdělávání v českém školství v evropském kontextu	22
2.2 Proč se vzdělávat v cizích jazycích v celoživotním vzdělávání	26
2.3 Podpora jazykového vzdělávání	27
II. Charakteristika jazykového vzdělávání	
3. Neformální celoživotní osvojování cizích jazyků	30
3.1 Cíle neformálního celoživotního osvojování cizích jazyků	30
3.2 Nástroje při osvojování a evaluaci jazykových znalostí	32
3.3 Nabídka cizojazyčných vzdělávacích příležitostí	36
4. Motivace, metody, uplatnění	39
4.1 Motivace ke studiu	39
4.2 Metody studia v jazykové škole	41
4.3 Uplatnění studia cizích jazyků	45
III. Analýza zkoumaného problému	
5. Šetření	48
5.1 Formulace výzkumných problémů	48
5.2 Výběr zkoumaných osob	48
5.3 Definování cíle	49
5.4 Metodologie – kvalitativní výzkum	49
5.5 Průběh šetření	51
5.6 Analýza odpovědí	64
ZÁVĚR	68
RESUMÉ	70
ANOTACE	71
SEZNAM LITERATURY	72
SEZNAM ZKRATEK	76

ÚVOD

Dějiny světa v posledních pěti tisících letech jsou především dějinami jazyků, které jsou tím, co pojí lidská společenství a umožňuje jim sdílet společnou historii a předávat ji z generace na generaci.

Přesto se však o dějinách světových jazyků mluví a píše velmi málo. O novodobém úspěchu arabštiny, neobyčejné houževnatosti a odolnosti čínštiny v průběhu dvaceti století nájezdů a vpádů zvenčí, sebevědomé řečtině, ale i zápolení, z něhož vzešly moderní evropské jazyky, neopomíjí ani příčiny celosvětového rozšíření angličtiny. Stejně jako vzestupy jazyků jsou i jejich pády a neúspěchy neméně fascinující. Proč se němčina nerozšířila stejně jako angličtina? Proč egyptština, která přežila tři tisíce let cizí nadvlády, nakonec podlehla arabštině? Proč je holandština v dnešní Indonésii téměř neznámým jazykem, ale angličtina v Indii zapustila kořeny, přestože Britové vládli Indii stejně dlouho jako Nizozemci ve Východní Indii? Jazyk je jedním z hlavních charakteristických rysů každého národa, a zároveň i to, že žádný jazyk, a to ani angličtina, která vládne modernímu světu, nemá jistou budoucnost. Stejně jako dějiny jazyků bude i jejich budoucí vývoj plný zvrátů a překvapení.

Jakmile si lidské společenství osvojí jazyk, získá díky němu přístup k široké škále vědomostí: umožňuje nám myslet, naslouchat, mluvit, číst a psát, uchopit myšlenkové pochody a citění generací předků. Jazyky nás vtahují do kulturní kontinuity, spojují nás s minulostí a zároveň umožňují poznat naše hodnoty budoucím generacím. Jazyk vypovídá o historii těch, kteří jím mluví, a ta také největší měrou určuje pověst jazyka za hranicemi, stává se zdrojem přitažlivosti pro ty, kteří si jej chtějí osvojit a rozšířit tak řady původní komunity. To je také hlavní důvod, proč je u studia jazyků zdůrazňována znalost literatury – toho nejlepšího, co bylo řečeno a vymyšleno v onom jazyce.

Dnešní doba nabízí obrovskou výhodu, ale zároveň i nutnost učit se cizím jazykům. Zatímco naši rodiče, prarodiče chtě nechtě musely studovat ruštinu, kterou ve školních letech uplatňovaly jedině při dopisování s ruskými kamarády, dnes má každý téměř neomezené možnosti. Často, ale chybí ta správná motivace. Různé věkové kategorie nechápou, k čemu jim cizí jazyk bude. Do ciziny odjet se nechystají, s cizinci ve své zemi komunikovat nehodlají. Pedagogové brzy ztrácejí trpělivost s vysvětlováním, proč je cizí jazyk tak potřebný. Teprve když člověk hledá novou práci, uvědomí si, jak moc je cizí řeč potřebná a jak mu její znalost chybí. Cizí jazyky jsou nutností a stávají se stále více nezbytnými. Největší hrozbou je přiznání starší generace, že třeba ruštinu ve svém životě nikdy nepotřebovali. Mladší gene-

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

race tak nabývá přesvědčení, že tentýž osud bude provázet angličtinu, němčinu, francouzštinu nebo kterýkoliv jiný jazyk, kterému se učí.

V budoucnu by se měla situace pomalu zlepšovat v souvislosti se zvyšováním kapacit veřejných vysokých škol, rozvojem soukromých vysokých škol a vyšších odborných škol. Důležitý je rozvoj zejména kratších studijních programů, v jejichž nabídce i počtu absolventů mají ostatní vyspělé země před ČR výrazný náskok. Rozvoj tohoto stupně terciárního vzdělávání je důležitý z hlediska rostoucích nároků zaměstnavatelů, kteří vedle úzkých odborností stále více od pracovníků požadují jazykové dovednosti. V souvislosti s tím se odborné vzdělávání, které dříve mladí lidé završovali již na středním stupni, bude stále více přesouvat na terciární úroveň. V souvislosti s fenoménem stárnutí populace, s prodlužováním věku odchodu do důchodu a tudíž delším setrváváním na trhu práce, je důležité sledování kvalifikační vybavenosti starší populace. Nabídka jazykového vzdělávání všem občanům vyžaduje dostatečný počet kvalitních učitelů cizích jazyků. Důležitá je motivace ke studiu cizích jazyků a jejich uplatnění v praxi.

Cílem mojí diplomové práce je rozkrýt téma v obou podstatných souvislostech, jednak ve vazbě na vývoj a současný stav jazykového vzdělávání v České republice, jednak ve vazbě na vzdělávání dospělých související s jejich uplatněním na trhu práce, což představuje potřebné východisko pro realizaci vlastního šetření. Analýza dokumentů souvisejících s oběma úhly pohledu i volba kvalitativního šetření a realizace interview budou představovat adekvátní a efektivní metody pro dosažení cíle práce. Co motivuje dospělé pro učení se cizím jazykům, ukázat zda mají podporu rodiny a jaké mají cíle. Zda v současné společnosti převládá znalost pouze jednoho cizího jazyka. Zároveň je mým záměrem zjistit, zda si uvědomujeme, jak je jazykové vzdělání pro nás důležité a v současné společnosti naprosto nezbytné.

I. Východiska zkoumané problematiky

1. Celoživotní osvojování cizích jazyků

1.1 Dějiny s ohledem na jazykové vzdělání

Římská výchova

Střední gramatické školy představovaly vyšší stupeň školské organizace. Byly to školy pro děti bohatých plebejců. Studium trvalo od šestnácti let a děti se zde učily hlavně latinskému a řeckému jazyku. Protože základem vyučování byla četba textu a jeho výklad, museli se žáci nejprve naučit gramatiku. Předmětem četby byli řečtí klasikové zejména Homér, později latinská díla Vergiliova a Ovidiova (Vacínová, 2009).

Marcus Fabius Quintilianus (asi 35 – 98 n. l.) byl nejvýznamnější římskou pedagogickou osobností. V jeho díle *Institutio oratoria* je významná jeho myšlenka o studiu jazyků, studium gramatiky se má začít řečtinou, později následuje latinská gramatika. Jazykové studium považuje za nejlepší prostředek výchovy k výmluvnosti. K žákům je potřeba přistupovat individuálně. Cíl jazykové výuky je jednak praktický, jednak spočívá v poznání spisovatelů a kultury. Quintilianovo dílo bylo známo a rozšířeno ještě za Karla Velikého, kdy sloužilo za učebnici. Během středověku upadlo v zapomnění, znovu se objevilo až v 15. století. Renaissance mu otevřela cestu k nové slávě. Jeho pedagogické myšlenky, i když staré 2000 let neztratily svou životnost dodnes (Cipro, 2002).

Středověká škola

Po rozpadu říše Západořímské, procházela západní Evropa – s výjimkou Británie – obdobím kulturního úpadku. Vzdělanost se uchovávala pouze v kláštorech. Teprve za Karla Velikého, který pochopil význam vzdělání a začal je šířit, zvláště studiem spisovné latiny jako jednotného úředního jazyka.

Hrabanus Maurus (okolo 780 – 856) po celá staletí udávala jeho učebnice *De clericorum institutione* pedagogickou linii v období vrcholného středověku. Pojednává o gramatice, což je tehdy pojem odpovídající jazykovému a literárnímu studiu. Definoval ji jako vědu, která učí spisovatele a básníky jak správně psát a mluvit.

Základní metodou studia na církevních školách bylo mechanické pamětní učení látce v latinském jazyce, kterému žáci velmi často ani nerozuměli (Jůva, s. 19, 1981).

Středověká Scholastika – předním představitelem byl *Tomáš Akvinský (1225 – 1274)* přispěl k metodice univerzitního studia, uvědomoval si velký význam vyučování a učení. V myšlení převládala formální logika a neplodná dialektika a vulgarizace latinského jazyka.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Evropská renesance

Humanistická římská latina se stává pojítkem všech učenců po tehdejších vzdělaném světě. Latina se jednostranně přeceňovala a to její jazyková vyšroubovaná stránka. Humanisté pokládají řeč domácí za sprostou a surovou. Odtud se tvoří nepřeklenutelná propast mezi lidem a vzdělanci (Vacínová, 2009).

Velký humanista *Desiderius Erasmus z Rotterdamu* (1466 nebo 1469 – 1536) vysoko cenil Quintilianovo dílo a v mnohém se jím inspiroval. Studium řečtiny a latiny bylo Erasmovi hlavním prostředkem humanistického vzdělání. V pojednání o způsobu studia zdůrazňuje základní význam slova jako východiska pro poznání věcné. Zdůrazňuje, že chlapci se mají učit latině a řečtině současně, proto, že existuje mezi nimi úzký příbuzenský vztah a společně mohou být naučeny rychleji než každá sama o sobě (Cipro, 2002).

Základ vzdělání mají podle něho tvořit klasické jazyky, škola se má věnovat pěstování latinského stylu, požaduje nové formy a metody učení, které mají být zábavné, zajímavé a přístupné (Jůva, s. 19, 2007).

Erasmus doporučuje omezit se v gramatice jen na nejdůležitější pravidla a vlastní jazykovou způsobilost pak zdokonalovat hovorem a zejména pilnou četbou dobrých autorů. Viděl těžiště vzdělání ve studiu jazyků jako základního prostředku k získávání jakéhokoliv dalšího vzdělání. Tato myšlenka zapustila hluboké kořeny a v jejím duchu se utvářela koncepce klasických gymnázií, v nichž latina a řečtina měly dominující postavení a zachovaly si je velmi dlouho. U nás ještě za první republiky měla klasická gymnázia silnou pozici (Cipro, s. 107, 1984).

Juan Luis Vives (1492 – 1540) podává ve své knize *O vyučování vědám reformní návrhy* pro výchovu a vyučování mládeže mužského pohlaví a představuje relativně ucelený souhrn pedagogických názorů, který co do úplnosti neměl obdoby od časů Quintilianových. Ideální školský systém se měl skládat ze tří stupňů:

Z elementárních škol využívajících mateřského jazyka a umístěných v každé obci.

Z cizojazyčných vyšších škol ve větších městech a z akademií v každé provincii. Péče o mateřský jazyk dle Vivese náleží především rodině, škola na ni pak navazuje, ale co nejdříve má přecházet k latině. Živé jazyky si má žák osvojovat ne ve škole pomocí gramatiky, ale prostým užíváním v praxi (Vacínová, s. 131, 2009). Po zvládnutí základů latiny doporučuje Vives studium řečtiny, jíž připisuje vysokou vzdělávací hodnotu, a to nikoliv jen pro řečtinu samu, ale i pro hlubší pochopení latiny, které považuje bez základů řečtiny za nemožné (Cipro, 1984). Na jedné straně jako humanista vidí velké přednosti latiny ve funkci mezinárodního jazyka vzdělanců a sjednocujícího činitele křesťanského světa. Na druhé straně vidí vzrůsta-

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

jící potřebu rozvoje mateřského jazyka, a proto aniž opouští ideu latiny jako univerzálního jazyka – doporučuje rodičům a učitelům bdít nad tím, aby děti dobře vyslovovaly jazyk svých otců a získaly snadnost řeči odpovídající jejich věku (Cipro, s. 321, 2002).

Michel Eyquem de Montaigne (1533 – 1592) překonal tradiční názory humanistů, pro něž klasické jazyky byly alfou a omegou veškerého vzdělání od samého jeho počátku. Ačkoliv sám byl nejdříve učen latině než své mateřštině, radí k postupu opačnému, nejdříve ovládnout svůj vlastní jazyk, pak jazyk sousedů. Jeho názorem na učení jazyků bylo, že se má začínat hovorem, nikoliv gramatikou. Ačkoliv latinou vládl perfektně, vydával své Eseje ve francouzštině, i když latina byla dorozumívajícím a literárním jazykem vzdělanců. Rád by viděl, aby se začalo s cestováním již v raném věku a především do sousedních zemí, kde řeč je odlišná od vlastní a těžko se jí přizpůsobuje, necvičí-li se záhy (Cipro, 1984). Psal ve francouzštině, čímž zpřístupnil svoje Eseje Francouzům, na druhé straně však velmi zpomalil jejich rozšíření za hranice své vlasti, neb latina zůstala ještě dlouho i ve století Komenského, dorozumívacím a literárním jazykem vzdělanců. Komenský ještě Montaignea necituje tak, jak cituje např. Vivesa, který psal latinsky (Cipro, 2002).

Wolfgang Ratichius (1571 – 1635) označován za nejvýznamnějšího předchůdce J. A. Komenského. Snažil se dosáhnout novými metodami v celé šíři jednoty jazyka, vlády a náboženství ve svém *Memorandu*, psaném německy.

1. „Jak lehce naučit ve velmi krátké době staré i mladé a dále u nich pěstovat hebrejštinu, latinu, řečtinu a další jazyky.
2. Jak nejenom v hornoněmeckém, ale i ve všech ostatních jazycích zříditi školu, ve které mohou být důkladně naučeny a propagovány všechny dovednosti a schopnosti.
3. Jak v celé říši pohodlně zavést a v míru uchovat jednotný jazyk, jednotnou vládu a konečně jednotné náboženství. Aby to tím lépe dokázal, může také písemně předložit ukázkou v hebrejštině, chaldejštině, syrštině, arabštině, řečtině, latině a hornoněmčině, z níž by bylo celou věc důkladně posoudit.“(Cipro, s. 383, 2002).

Doporučoval učení nejdříve v mateřštině a teprve potom v cizích jazycích. V 17. století, kdy univerzálním jazykem byla latina a kdy hlubšího vzdělání člověk nedosáhl bez znalosti řečtiny a dalších starých jazyků, šlo o převratný proces v oblasti vzdělání. Souvisel s počínajícím národním uvědomováním.

J. A. Komenský (1592 – 1670) za jeho časů centrem všeho vyučování byla latina, již se učilo bezduchým drilem. Hluboce nespokojený touto praxí uplatnil myšlenku studia latiny spojit se studiem věcí v *Bráně jazyků otevřené* – první jazykové učebnici i učebnici reálií, která jde od věcí ke slovům. Tato učebnice je malou encyklopedií věčného poznání, zpracovanou ve vě-

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

tách sestavených tak, aby celek obsáhl slovní základ latinského i mateřského jazyka (Cipro, 1984). Zpracoval k ní průpravnou učebnici pro první seznámení se s jazykem - Předsíň (Vestibulum) a později dopsal Síň (Atrium) která měla naučit stylistické vybroušenosti.

Vyvrcholením jeho snah o zlepšení jazykové výuky spojením s věcnou výukou je jeho *Orbis sensualit pictus* – v němž je text brány ilustrován tak, že každému novému slovu odpovídá příslušná věc zobrazená na doprovodném obrázku. Komenský zde uvedl myšlenku, aby kterémukoliv jazyku, se budou žáci učit, aby dovedli slovy vyjádřit, co vidí, slyší, čeho se dotknou, cokoliv ochutnají. Jazyk a rozum vždycky pokračoval a zdokonaloval se souběžně (Cipro, 2002). Další jeho významnou a nejpropracovanější knihou byla *Nejnovější metoda jazyků* – ve které podrobně vyložil a zdůvodnil svou teorii jazykového vyučování. Nejprve zde kritizoval dosavadní způsob vyučování latině, jemuž vytýkal přirozeného postupu od snadného k obtížnému. Navrhoval spojovat věci se slovy, vyhýbat se všemu násilí a všechno vyučování stavět na vlastní praxi žáků (Jůva, 1981).

Komenský rozšířil působnost výchovy z dětského věku na celý život člověka a stal se tak prvním hlasatelem celoživotního vzdělávání. Vyslovil myšlenku o nutnosti dalšího sebevzdělávání z knih i životní praxe (Cipro, s. 405, 2002).

Anglosaská pedagogika 17. století

John Locke (1632-1704) doporučuje učit se jazykům přímou metodou tj. bezprostřední konverzací, a nikoliv gramatickou analýzou (Jůva, s. 26, 2007). Vytváří systém tzv. *výchovy gentlemana* v díle *Myšlenky o výchově*. Rozebírá zde koncepci tří základních složek výchovy, a to výchovy tělesné, mravní a rozumové. Dále se věnuje i složce pracovní, méně estetické.

Odmítal starou scholastickou výuku a doporučoval učit především mateřský jazyk, později francouzštinu a po dalších dvou letech latině.

Zatímco v Evropě zuřila třicetiletá válka, v anglických koloniích Severní Ameriky se poněnáhlu ujímal evropský systém vzdělávání. V roce 1635 byla v Bostonu založena Latinská gramatická škola – vzdělávací zařízení připravující pomocí tradiční latiny a řečtiny. Teprve v polovině 18. století se objevil nový, praktičtější typ. Jeho představitelem byl **Benjamin Franklin (1706 – 1790)** jeho zásluhou byla v roce 1751 zřízena Akademie – ideovým základem se stal jeho spis *Proposals Relating to the Education of Young in Pelsylvannia (Návrhy týkající se výchovy mládeže v Pensylvánii)* – doporučil zde dvě základní inovace. Důraz na angličtinu a moderní cizí jazyky, zejména francouzštinu, španělštinu a němčinu a důraz na matematiky u přírodní vědy (Cipro, s. 462, 2002).

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Éra Akademie byla v roce 1821 vystřídána érou tzv. high school, první pod názvem English Classical School – původně tříletá střední škola.

Významná je jeho myšlenka o významu angličtiny a dalších moderních jazyků jako klíče k získání všeho dalšího potřebného vzdělání (Cipro, 2002).

Francouzská pedagogika 17. století

Francouzský vliv v Evropě dosáhl vrcholu v 17. století a Francouzi začali přemýšlet nad vlastní kulturou, stále více se pro ně symbolem výjimečnosti a úspěchu stával jejich jazyk. Roku 1635 založili Académii Française, hlavním úkolem bylo podle jejích stanov „dát jazyku pevná pravidla a zachovat jej čistý, bohatý a schopný vyjádřit umění a vědu“. Byl to nový krok v jazykovém vědomí. Vznikla první akademie na světě s úkolem pečovat o jazyk.

Roku 1637 již tehdy slavný **René Descartes (1596 – 1650)** publikoval slavné dílo *Discours de la méthode (Rozprava o metodě)*. Důležitým rysem tohoto textu je jeho jazyk. Descartes dílo napsal ve francouzštině, nikoliv v latině. Přesvědčení Francouzů o výjimečnosti jejich jazyka záhy začali sdílet i ostatní například Descartesův následovník **Leibniz (1646 – 1716.)** Sám Němec, napsal všechna svá díla ve francouzštině. Pokud někdo chtěl, aby se s jeho díly seznámila elita, musel psát francouzsky. Ve Švédsku, Polsku a především v Rusku za vlády Kateřiny Veliké (1762 – 1796) se stala francouzština jazykem kulturní společnosti. Voltaire, jásal nad tím, že francouzsky mluví i v Astrachani a v Moskvě působí učitelé francouzštiny. **Tolstoj (1828-1910)** ve *Vojně a míru* napsal celé pasáže rozhovorů, a to včetně úvodních francouzsky nikoli rusky – pravděpodobně proto, aby dílo působilo realisticky. Právě v tomto období nahradila francouzština latinu v roli jazyka diplomacie. Francouzštině vzdorovali pouze Španělsko, Itálie a Švýcarsko, kde dávali přednost vlastním jazykům (Ostler, 2007).

Pedagogika 18. století

Osmnácté století je nazýváno stoletím osvícenství. Heslo francouzské buržoazní revoluce – volnost – rovnost – bratrství, vyjádřilo v koncentrované podobě hlavní ideje.

V 18. století se již vyjednávalo výlučně ve francouzštině, smlouvy se sepisovaly francouzsky. A to i v případě, že jednacích strany neměly na Francii žádnou přímou vazbu.

Vůdčím duchem nejradikálnějšího směru francouzského osvícenství byl **Denis Diderot (1713 – 1784)** stal se iniciátorem a hlavním redaktorem slavné Encyklopedie věd, umění a řemesel. Střední vzdělání chtěl Diderot zbavit studia dvou mrtvých jazyků – řečtiny a latiny a vyučovat především mateřskému jazyku.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Přišel se systémem osmi tříd pro střední vzdělání, kde v sedmé třídě doporučoval vyučovat mateřský jazyk a až v osmé třídě řečtinu, latinu, řečnictví a poezii nebo beletrii (Cipro, 2002).

Ruská akademie (podle vzoru Académie Française) byla založena roku 1783, sestavila gramatiku ruštiny a i přes přetrvávající cizí vliv ve společenském životě ruské elity, se objevily nové generace ruských autorů, kteří psali rusky, mezi ty nejslavnější patřili: Puškin, Gogol, Tolstoj a Dostojevskij. Ruští autoři si dokázali najít čtenáře po celé Evropě.

Pedagogika 19. století

Po Napoleonově snaze vojensky dobýt celou Evropu, oblíbenost francouzštiny na počátku 19. století prudce klesla. Nepřestala však plnit funkci mezinárodního komunikačního jazyka až do 20. století.

Němčina a německá literatura dosáhly světové proslulosti a poprvé se němčina co do vážnosti a prestiže vyrovnala francouzštině. Mnohé stěžejní myšlenky osvícenství byly poprvé vyjádřeny právě v němčině (Ostler, 2007).

Vliv na rozvoj školství v Evropě a pedagogické myšlení měl **J. H. Pestalozzi (1746-1827)**, vysoce vyzdvihoval roli matky ve výchově dětí. Pokud by měly matky k dispozici kvalitní učebnice, mohly by vyučovat děti doma. Výchovu chápal jako rozvíjení vrozených schopností v souladu s přirozeným chodem přírody. Veškeré vyučování by mělo být výchovné, kromě cílů vzdělávacích by mělo sledovat stále i cíle mravní. Podstatou mravnosti je láska k lidem. Pestalozzi podobně jako J. A. Komenský zdůrazňuje zásadu názornosti ve výuce. Na rozdíl od Rousseaua, podobně jako J. A. Komenský, požaduje systematickosti ve výuce. Za základní prvky vyučování stanovil **slovo, číslo a tvar**. Důraz kladl na formální cíle výuky, tj. cíl výuky nevidí v osvojení si množství poznatků, ale v rozvíjení žákových schopností.

Věnoval zvláštní pozornost učebnímu plánu, který obsahoval mateřský jazyk, aritmetiku, geometrii, kreslení, psaní, tělesnou výchovu a pracovní výchovu.

Od roku 1805 do roku 1825 řídil ústav v Yverdonu (Ifertenu), byl to francouzsko-německý výchovný ústav. Vyučovalo se zde němčině a francouzštině, latině a řečtině, počtům a měřičtí, kreslení, zpěvu a náboženství. Věhlas ústavu měl světovou pověst a žáci ústavu byli i ze zahraničí, z Německa, Ruska, Anglie i z Ameriky (Cipro, 2002).

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Wilhelm von Humboldt (1767 – 1835) geniální jazykozpytec a antropolog patří k protagonistům tzv. německého hnutí, jež pozvedlo německou kulturu a filozofii na přední místo v Evropě. Pokud jde o klasické jazyky, trval Humboldt na tom, aby v nejnižší třídě gymnázia studovali žáci latinu a řečtinu, a připouští, aby se pak rozhodli pro jeden jazyk, ale vyznamenání je ochoten dávat jen těm, kteří se rozhodnou pro studium obou. U hebrejštiny je už tolerantnější, doporučuje ji pro její gramatickou a lexikální odlišnost. Jazyková výuka však musí být skutečně jazykovou výukou a nejen jakýmsi úvodem do četby klasických spisovatelů, neboť jazykové studium je vždy zvláště účinný prostředek vyjasňující hlavu a cvičící paměť i fantazii (Cipro, s. 93, 2002).

Johann Friedrich Herbart (1776 – 1841) patří k nejvlivnějším pedagogům devatenáctého století. Vlastní pedagogický systém Herbartův spočívá v rozlišení a charakteristice tří stěžejních pojmů: vlády (Regierung), vyučování (Unterricht) a vedení (Zucht). Vláda je zaměřena pouze na přítomnost, vyučování směřuje k budoucnosti. Přispěl k vybudování pedagogiky jako uceleného teoretického systému. Upozornil na nebezpečí přetěžování žactva. V oblasti klasické literatury doporučoval napřed číst řeckou a po ní teprve latinskou poezii, jak by to odpovídalo časovému sledu příslušných dějinných epoch (Cipro, 2002).

Nicolai Grundtvig (1783 – 1872) dánský pedagog, z jehož podnětu se vyvinuly lidové vyšší školy (folkehøjskoler) označované též jako lidové univerzity. Těmi procházela a doposud prochází velká část dánské pracující mládeže v dospělém věku. Grundtvig jej považoval za dostatečně zralý a schopný vstřebávat uvědoměle ducha národní kultury a zodpovědně zdokonalovat přípravu pro občanský život. Jeho přesvědčení, že tento věk je vhodnější pro uvědomělé vzdělávání než věk dětský a chlapecký je jedním z *nejautoritativnějších argumentů pro vzdělávání dospělých* (Cipro, 2002).

Friedrich Adolph Wilhelm Diesterweg (1790-1866) byl pokládán za německého Pestalozziho. Stal se mluvčím německé Pedagogiky. Jeho hlavní dílo *Rukověť vzdělávání pro německé učitele* je jednou z vrcholných světových didaktik a obsahuje i oddíl týkající se cizích jazyků (Cipro, 1984).

Anglosaská pedagogika

Navazovala na domácí tradici (Locke) a na podněty francouzské a německé. **Herbert Spencer (1820 – 1903)** jeho spis *Education intellectual, moral and physical (Výchova intelektuální, mravní a tělesná)* představuje relativně ucelený pedagogický systém, který ovlivnil pedagogické myšlení v Evropě, Americe a v jiných částech světa.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Cílem výchovy je podle něj příprava k životu. Kritizoval scholastickou učenost a osvojování nepotřebných vědomostí. Hodnotu vědomostí pak posuzuje podle toho, jak významným lidským činností slouží (Jůva, 1981).

Kritizoval učení se latině a řečtině, dle něho jde jen o vyhovění obecnému mínění, přičemž devět žáků z deseti ve své praxi nepotřebuje latinu a řečtinu k žádnému praktickému účelu (Cipro, 2002).

Ruská pedagogika 19. století

Konstantin Dmitrijevič Ušinskij (1824-1870) je považován za zakladatele ruské pedagogiky a ruské národní školy. Rozpracoval teorii vyučovacích principů. Prosazoval požadavek výuky v mateřském jazyce a národní ráz výchovy. Vysoce cenil vliv práce na formování charakteru člověka. Cílem výchovy je podle jeho názoru člověk, který žije pro zájmy společnosti a je hluboce mravný. Důraz kladl na výchovný charakter vyučování a vedoucí roli učitele. Mezi jeho neznámější díla patří **Dětský svět** (*Dětskij mir*) čítanka, slavná učebnice pro nejmenší žáky, dále je to odborný článek nazvaný **Rodné slovo** (*Rodnoje slovo*), ve kterém klade důraz na význam mateřštiny, a dvoudílné pedagogicko-psychologické dílo: Člověk jako předmět výchovy (Jůva, 1981).

Mateřská řeč je elementární učebnice ruského jazyka a věcného poznání pro nižší ročníky. Uvědomoval si stěžejní úlohu jazyka pro rozvoj myšlení a poznání, a proto v jazykové výuce spatřoval i významný prostředek věcného poznání (Cipro, 2002).

Dmitrij Ivanovič Pisarev (1840 – 1868) pokud jde o výchovu, zastával Pisarev názor, že by se mělo vychovávat co nejméně, ale za to co nejvíce vzdělávat. Jestliže škola chce nahradit člověku sebevzdělání, pak neplní svůj vlastní úkol a ve snaze udělat pro studující mládež velmi mnoho nedělá nic. Škola musí především v člověku probudit zvědavost. Právě důraz na funkci vzdělání je předpokladem k tomu, aby člověk byl schopen se trvale sám vzdělávat. Klád důraz na jazyk jako prvořadý předmět, z něhož se rodí a diferencuje většina ostatních předmětů (Cipro, 2002).

Pedagogika 20. století

Po 1. světové válce na mírové konferenci ve Versailles v roce 1919 vystřídala francouzštinu právě angličtina, kdy Američané a Britové trvali na jednáních v angličtině. Výsledná smlouva tak byla podepsána ve francouzštině a angličtině.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Od počátku byla angličtina jazykem letecké přepravy (americký vynález). Angličtina se stala celosvětovým jazykem, *interlinguou* zeměkoule. Pokud je angličtina všude kolem, potom je jen užitečné, aby se v ní studenti zdokonalovali.

John Dewey (1859-1952) shodně se Spencerem chápe cíl výchovy jako přípravu pro život. Přišel s novým vyučovacím systémem: projektové vyučování. Spojil výchovu s praktickými zřeteli moderního života a rozvoj iniciativy a tvořivosti (Cipro, 2002).

V období mezi světovými válkami u nás podstatně zesílil vliv západní pedagogiky.

Edward Lee Thorndike (1874 – 1949) pozoruhodná je jeho činnost v oboru lexikografie. Uplatňoval zde princip výzkumu frekvence slov při jazykové výuce a umožnil tak účelnější a efektivnější uspořádání lexikální látky v jazykových učebnicích. Thorndike svým příspěvkem k publikaci *Adult Learning* (Učení dospělých, 1928) podtrhl význam vzdělávání dospělých, neboť odmítl tradiční představu, že schopnost učit se po dosažení fyzické zralosti rychle klesá. Dospěl k závěru, že tato výkonnost se nepatrně snižuje do čtyřiceti až pětáctičetilet, kdy teprve nastává ztelnější pokles (Cipro, 2002).

James Bryant Conant (1893 – 1978) zasloužil se o vznik střední školy v americké společnosti. Navrhl doporučení, aby 64% škol zajistilo výuku nejméně jednoho cizího jazyka po dobu 4 let. Dosáhl těchto výsledků: na 56,4% škol se vyučovalo francouzštině, na 52,7% španělštině, na 38% latině a na 24,9% němčině (Cipro, 2002).

Bogdan Suchodolski (1903 – 1992) polský pedagog byl zastáncem humanistické koncepce – vzdělání je proces rozvoje světa i lidí. Permanentní výchovu chápe jako celoživotní proces začínající už v rodině a zahrnující pak v sobě jak školní vyučování, tak i nejrůznější formy vzdělávání mimoškolního i post-školního v pozdějším věku (Suchodolski, s. 136, 1983).

Do poloviny 19. století bylo nositelem pokroku půl tuctu různých jazyků, které dokázaly udržet tempo s intelektuálním krokem doby. I přes obrovskou konkurenci však všechny na počátku 21. století stále existují. Většina lidí na světě je vícejazyčných a každý si víc jazyků osvojit dokáže, pokud jim neschází čas a potřebné úsilí. Lidský život je nepochybně bohatší pokud člověk umí víc než jeden cizí jazyk.

1.2 Celoživotní učení

Rok 1996 se stal Evropským rokem celoživotního učení. Do pedagogického diskursu tímto vstoupila myšlenka, která byla poprvé pod pojmem celoživotní vzdělávání nastolena komisí UNESCO v 70. letech 20. století. Pod vedením bývalého francouzského ministra pro vzdělávání Faureho publikovala komise v roce 1972 výsledky svých několikaletých výzkumů ve zprávě *Learning to be: The World of Education Today and Tomorrow*. Myšlenka celoživotního učení, v českém pedagogickém diskursu též rekurentního či kontinuálního učení (*lifelong learning*, *lebenslanges Lernen*), vychází z původního pojmu celoživotní vzdělávání. Ve druhé polovině 90. let byl původní výraz **vzdělávání** nahrazen výrazem **učení**, který lépe sémanticky přibližuje pozadí tohoto procesu, na němž se jeho účastníci podílejí ve vysoké míře aktivně, sami jej spoluvytvářejí, hodnotí a navrhuji další cesty jeho směřování (Palán, 2002).

Celoživotní učení, jako společný jmenovatel kontinuálního rozvoje současné společnosti, má člověku poskytovat možnost a prostor vzdělávat se v různých stádiích svého života v souladu s vlastními zájmy, pracovními úkoly, osobními potřebami a možnostmi. Sebevzdělávací politiku jedince a s ní spojené činnosti definuje Evropská komise také jako alternativu k tradičnímu školskému, mnohdy zbytečně frontálně pojatému vzdělávání. Důraz je kladen na proces učení jako vlastní aktivitu jedince *Memorandum Evropské komise o celoživotním učení* (2000) podotýká, že znalost schopné aplikace nelze předat bez přímé osobní zkušenosti žáka. Bez osobní zkušenosti je lze výhradně zprostředkovat, proces jejich interiorizace bývá však v takovém případě dlouhý a ne zcela úspěšný. Z. Palán (2002) a A. Petříková (2000) upozorňují, že celoživotní učení “*Vyazuje komplementaritu formálního, neformálního a informálního učení*“, jež zahrnuje veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které jedinec nebo vzdělávací instituce průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů (Janíková, 2011).

Celoživotní učení představuje zásadní **konceptní změnu pojetí vzdělávání**, jeho organizačního principu, kdy **všechny možnosti učení** – ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo ně – jsou chápány jako jediný **propojený celek**, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života. (Palán, Z.: Celoživotní učení. In: Kalous, J. – Veselý, A.: *Vybrané problémy vzdělávací politiky*. Praha, Karolinum 2006, str. 25-37 (v tisku). Formální vzdělávací systém vytváří pro toto pojetí celoživotního učení nezbytné základy, tvoří však jen jednu jeho část. Každému člověku by měly být poskytovány možnosti vzdělávat se v různých stádiích svého života v souladu s

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

jeho možnostmi, potřebami a zájmy. Celoživotní učení chápe veškeré učení jako nepřerušovanou kontinuitu „od kolébky do hrobu“. Vysoce kvalitní základní a všeobecné vzdělávání pro všechny od nejtělejšího dětství, je jeho základnou. Mělo by zajistit, že se člověk „naučí učit se“ a že bude mít k učení pozitivní postoj. Následující počáteční odborné vzdělávání a příprava by měla vybavit člověka novými dovednostmi vyžadovanými v ekonomice založené na znalostech.

Celoživotní učení lze tedy členit do dvou základních etap, které označujeme jako počáteční a další vzdělávání. **Počáteční vzdělávání** zahrnuje:

- základní vzdělávání (primární a nižší sekundární stupeň), které má všeobecný charakter a kryje se zpravidla s obdobím povinné školní docházky;
- všeobecné vzdělávání na vyšší sekundární úrovni slouží především jako příprava na další studium nebo doplňuje odborné vzdělávání;
- odborné vzdělávání na vyšší sekundární úrovni, jehož hlavním cílem je příprava pro budoucí pracovní uplatnění a získání kvalifikace.

Součástí počátečního vzdělávání je i **terciární vzdělávání**, které ovšem definujeme pro účely této strategie samostatně. Zahrnuje široký sektor vzdělávací nabídky následující po maturitní zkoušce. Poskytuje specializované vzdělání odborné nebo umělecké. Většinou se dělí na vzdělávání realizované na vysokých školách a vzdělávání nevysokoškolské, poskytované vyššími odbornými školami nebo některými uměleckými školami. Počáteční vzdělávání probíhá v mladém věku a může být ukončeno kdykoli po absolvování povinné školní docházky vstupem na trh práce s cílem začít pracovní dráhu, tedy se záměrem začlenit se mezi ekonomicky aktivní obyvatele. Výsledkem tohoto záměru je buď získání zaměstnání, nebo jeho hledání v postavení nezaměstnaného (Strategie celoživotního učení ČR, zprac. kol. pod vedením Z. Somra, Vydal Národní ústav odborného vzdělávání Praha, 20. prosince 2006, ISBN 978-80-254-2218-2 (brož.)).

Strategie celoživotního učení ČR byla zpracována na základě zadání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v návaznosti na výzvu orgánů Evropské unie. V únoru 2004 byla na evropské úrovni předložena zpráva o stavu realizace pracovního programu **Vzdělávání a odborná příprava 2010. Naléhavé reformy jako podmínka úspěchu lisabonské strategie**, která vymezuje konkrétní výzvy a navrhuje opatření jak učinit celoživotní učení konkrétní realitou.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Významným doporučením pro členské státy EU je, aby zintenzivnily své úsilí při vytváření a realizaci komplexních, přístupných a koordinovaných *národních strategií celoživotního učení* zasazených do evropského kontextu. Strategie celoživotního učení ČR usiluje o převod konceptu celoživotního učení do postupných cílů, jejichž dosažení by v ČR mělo být podporováno v následujícím programovacím období 2007-13, ale samozřejmě i v dlouhodobém horizontu. Strategie vychází z analýzy základních strategických dokumentů EU i ČR, které se dotýkají nebo přímo zabývají otázkami celoživotního učení z různých pohledů. Akceptuje komplexní pojetí celoživotního učení prezentované v těchto dokumentech, zahrnující jak jeho ekonomický, tak sociální aspekt. V tomto smyslu je tedy s těmito dokumenty plně v souladu. Přínos Strategie celoživotního učení ČR spočívá především v propojení dílčích aspektů zmíněných v jednotlivých dokumentech do myšlenkově uceleného konceptu celoživotního učení a jeho další rozpracování. Celoživotní učení tvoří členitý, nepřiliš jasně ohraničený celek a v této souvislosti je třeba připomenout, že celou tuto složitou problematiku nelze jednoznačně „naplánovat“. Míra normativní regulace jednotlivých sektorů závisí totiž na míře veřejného zájmu na rozvoji určitého typu vzdělávací nabídky. Aby vůbec mohlo dojít k zásadním změnám, musí všichni klíčoví aktéři na úrovni vlády, regionů, podniků i jednotlivců podporovat celoživotní učení jako jeden z rozhodujících faktorů konkurenceschopnosti země. Investice do celoživotního učení musí být chápány jako nejdůležitější **rozvojové investice**. Proto je třeba brát tyto investice za rozpočtovou prioritu na úkor výdajů, které mají pouze krátkodobé efekty. Předpokladem rozvoje celoživotního učení je vytvoření **motivačního právně-ekonomického prostředí**, které umožní, aby prostředky byly vynakládány efektivně. Procesy celoživotního učení nelze ovšem centrálně řídit, zvláště je třeba varovat před byrokratizací této sféry, před nárůstem správních a administrativních systémů, které budou o těchto procesech rozhodovat. Zatímco některé žádoucí procesy v oblasti celoživotního učení je možné **podporovat specificky zaměřenými programy** (např. operačními programy Evropského sociálního fondu), jiné budou probíhat **spontánně**. Autoři Strategie celoživotního učení ČR jsou si vědomi těchto omezení, proto je Strategie koncipována převážně se zaměřením na opatření, která mají pomoci vytvořit celkové prostředí pro celoživotní učení a mohou být podporována operačními programy ESF. Na základě analýzy současného stavu rozvoje celoživotního učení a jeho jednotlivých segmentů (počáteční všeobecné a odborné, terciární, další vzdělávání) jsou vymezeny základní strategické směry jeho rozvoje, které by měly být zejména podporovány. Tyto strategické směry jsou pak dále konkretizovány do opatření, přičemž je sledována jejich vazba na relevantní operační programy ESF.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Strategie si přitom neklade za cíl navrhnout konkrétní řešení dílčích problémů jednotlivých segmentů celoživotního učení, ale svými návrhy směřuje k odstranění bariér a cílené podpoře těch aspektů složitého celku celoživotního učení, které umožní, aby se učení po celý život stalo realitou pro všechny. (Education and Training 2010⁶. The Success of the Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms. Překlad MŠMT 2004).

Současný trend Celoživotního učení se nově neomezuje výhradně na individuální aktivity jedince, ale posunul svůj dosah dále až k pojmu učící se společnost. Učící se společnost se stává jedním z nosných proudů kurikulárních snah všech evropských států. Základem je právo jednotlivce na osobní zdokonalování a růst. Fenomén učící se společnost je chápán jako prostor, který poskytuje rovný přístup ke vzdělávání bez diskriminace kterékoliv z jejích sociálních skupin. Společnost své občany ke vzdělávání všestranně motivuje a povzbuzuje a dosažené vzdělání je v ní uznáváno jako základní hodnota (Janíková, 2011).

1.3 Vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých je obecný pojem pro vzdělávání dospělé populace a zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity realizované jako řádné školské vzdělávání dospělých nebo jako další vzdělávání a vzdělávání seniorů. Proces cílevědomého a systematického zprostředkování, osvojování a upevňování schopností, dovedností, návyků, hodnotových postojů i společenských forem jednání a chování osob, jež ukončily školní vzdělání a přípravu na povolání a vstoupily na trh práce. Vzdělanost je celkový stav (úroveň) vzdělání v sociální skupině, státu, národě. Označuje převládající kvalitu vzdělání vyjádřenou jeho poznatkovou, dovednostní a hodnotovou charakteristikou. Pojem vzdělanost zahrnuje i úroveň vědy, techniky, umění a také sociálního, kulturního a duchovního života společnosti.

Procesy evropeizace a globalizace se nevyhýbají ani pokusům o řešení problémů přítomných v jednotlivých společnostech, tím spíše problémů svým záběrem překračujícím hranice národních států. I oblast vzdělávání dospělých, která dlouhodobě byla typická růzností národních tradic, prochází nemalými změnami. Objevují se rozličné podněty pro větší mezinárodní spolupráci ve vzdělávání dospělých, za jeden z takových podnětů lze považovat poučení z úspěšné zahraniční praxe (Občanské vzdělávání dospělých v Evropě, Martin Kopecký, 2010, MŠMT).

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Vzdělávání v dospělosti, podobně jako vzdělání obecně, je lidmi vnímáno jako důležitá hodnota v profesním a společenském uplatnění člověka. Toto vnímání se může relativně lišit podle velikosti města a individuálních ambicí a hodnot:

Lidé ve větších městech a lidé, kteří jsou více orientovaní na práci, vzdělání přikládají větší význam než lidé v městech menších a ti, kteří se více orientují na tradiční rodinné hodnoty. Vzdělání v dospělosti je vnímáno jako nutnost dnešní doby: v rychle se vyvíjejícím světě je nutno neustále aktualizovat své dovednosti a vědomosti tak, aby člověk obstál v životě profesním, společenském i soukromém. Rychlý vývoj, zejména v oblasti technologií a komunikace (nejčastěji ICT technologie a jazyky), zvyšuje nárok na další vzdělávání zejména u starších generací, jejichž formální vzdělání je v tomto ohledu nesrovnatelné s formálním vzděláním generací mladších (Vzdělávání dospělých v ČR, Průzkum vnímání problematiky vzdělávání dospělých u laické a odborné veřejnosti, 2009).

Ve vzdělávacím procesu se již nenachází výhradně věkově omezená skupina lidí, převážně mladých lidí, kteří navštěvují konkrétní stupeň školy. V dnešní době se dotýká též učení dospělých a seniorů. Skupinou dospělých, kterou se chci zabývat, jsou lidé ve věku od 25 let, kteří se učí dalšímu cizímu jazyku ve svém volném čase z pohnutek individuálních, nebo profesních.

Tolik lidí z nejrůznějších částí světa zjišťuje, že potřebuje komunikovat v angličtině, a naráží jeden na druhého. Anglicky komunikují i nerodilí mluvčí, a dokonce i ti, kteří nemají žádnou přímou vazbu na anglicky mluvící svět. Používají angličtinu čistě účelově. Řečeno anglickým příslovím: „Nic není tak úspěšné jako úspěch“, a šíření jazyka není žádnou výjimkou. Angličtina ve 20. století nahradila francouzštinu ve funkci jednajícího jazyka mezinárodních konferencí. Od počátku byla (ve zjednodušené formě) jazykem letecké dopravy, což zase není tak překvapivé s ohledem na to, že letecká přeprava je americký vynález. Angličtina se stala celosvětovým jazykem, interlinguou zeměkoule. Podle odhadů v roce 1996 používalo angličtinu jako komunikační jazyk 85% mezinárodních společností a 33% pouze angličtinu. V Asii a Tichomoří 90% mezinárodních organizací pracuje výhradně v angličtině (Říše slova, 2007).

Evropské jazykové portfolio

Evropské jazykové portfolio se stává oficiálním evropským dokladem o tom, jak ovládáme cizí jazyky. Podporuje dovednost komunikovat potřebnou pro život v moderní Evropě. Pomáhá nám zjišťovat, jaké úrovně jsme v jednotlivých jazycích dosáhli, a věnuje pozornost i dovednostem základním, díky nimž se dokážeme domluvit o podstatných věcech jednoduchým způsobem.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Vede nás k tomu, abychom si shromažďovali dokumenty o své komunikativní kompetenci v různých jazycích, abychom se učili sami sebe hodnotit podle jednotných evropských měřítek vytvořených Radou Evropy ve Společném evropském referenčním rámci, abychom se nad svým učením hlouběji zamýšleli a vybírali si dílčí učební cíle. Evropské jazykové portfolio může přispět k tomu, že se budeme učit lépe. Poslouží svým majitelům při přechodu na jinou školu, při hledání zaměstnání nebo při jednání se zahraničními institucemi, učitelé v něm najdou významného pomocníka ujasňujícího a sjednocujícího učební požadavky.

V budoucnosti ho mohou vlastnit všichni Evropané (<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropske-jazykove-portfolio>, 9. 1. 2012, 16:51).

Evropské jazykové portfolio, které se skládá ze tří vzájemně propojených částí:

Jazykového pasu jedná se o nástroj, který souhrnně informuje o interkulturních a jazykových zkušenostech jeho majitele. Je to část portfolio, která slouží jako doklad dosažené úrovně znalosti cizích jazyků (Podle dosažené jazykové úrovně, stanovené SERR).

Jazykového životopisu

zde jsou obsaženy cíle učení, podněty, které vedou žáky k zamyšlení se nad strategiemi učení se a způsobem sebehodnocení, které probíhá na základě práce s deskriptory ERR, které jsou formulovány v 1. osobě a vztahují se přímo k žákovi.

Části:

1. Jak poznávám cizí jazyky mimo školu
2. Jak se učím a co mi při učení pomáhá?
3. Sebehodnocení – student si zaznamenává, co již umí.
4. Jazykové a interkulturní zkušenosti
5. Mé plány, čeho chci dosáhnout

Souboru dokumentů a prací (jde např. o vzorky dopisů, poznámek, jazykové certifikáty, výstřižky, doklady o zkouškách, písemné práce), má umožnit, aby v podmínkách jednotné Evropy měl každý student u sebe dokument, ve kterém je uvedena a potvrzena určitá úroveň osvojení cizího jazyka. To může přispět k usnadnění evropské mobility a pomoci například zaměstnavatelům nebo vzdělávacím institucím vytvořit si komplexní obraz o jazykových znalostech budoucích studentů nebo zájemců o pracovní místo.

Informativní funkce - EJP je dokladem toho, co jeho majitel v daném cizím jazyce umí, ovládá. Např. při předkládání portfolio při ucházení se o práci, přihlašování se ke studiu atd. Význam informativní funkce portfolio bude tedy růst s věkem jeho vlastníka.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Pedagogická funkce - EJP zdůrazňuje zejména tyto následující aspekty:

- zprůhlednění procesu výuky
- rozvíjení schopnosti reflexe a sebehodnocení, motivace – nejde o vzájemné soutěžení mezi jednotlivými žáky, každý si zvolí svou vlastní laťku, což je motivací i pro méně úspěšné jedince, neboť se měří absolutní výkon
- rozvíjení zodpovědnosti za vlastní učení (Blahoslavová, 2007).

2. Jazykové vzdělávání v současné společnosti

2.1 Jazykové vzdělávání v českém školství v evropském kontextu

Jazykové vzdělávání v českém školství má dlouholetou tradici a má k dispozici velmi kvalitně zpracované metodické postupy, které jsou stále modernizovány a harmonizovány v souladu s doporučeními, dokumenty a projekty v oblasti jazykové politiky Rady Evropy a Evropské Komise, se kterými je odborná veřejnost průběžně seznamována prostřednictvím národních a mezinárodních diseminačních aktivit, např. seminářů Evropského střediska pro moderní jazyky, konferencemi apod. Na tvorbě některých projektů Rady Evropy se podíleli odborníci z pedagogických fakult (<http://aplikace.msmt.cz/PDF/JT010NPvyukyCJnaNet.pdf>, 7. 1. 2012, 11:02).

Často skloňovanou rovinou celoživotního učení je rovina obecné i informační gramotnosti v nejširším slova smyslu. Obecná gramotnost zahrnuje vedle dovednosti práce s informacemi také **aktivní znalost cizího jazyka**, tedy dovednost dohovořit se jiným než mateřským jazykem s příslušníkem odlišného kulturního prostředí, přičemž zásadní důraz je kladen na schopnost akceptovat a respektovat jiné společensko- kulturní zázemí a zvyky. Společenské poptávce po cizojazyčné gramotnosti vychází vstříc i tržní nabídka, jež např. při obecném zadání pojmu „kurz cizího jazyka“ generuje v kterémkoliv z českých internetových vyhledávačů během zlomku vteřiny na 3200 aktivních webových odkazů na jazykové školy a agentury. Nabízené jazykové kurzy jsou v současné době koncipovány převážně ve smyslu pragmatické orientace komunikativní metody (srov. Neuner/Hunfeld, 2003), tedy s ohledem na konkrétní věkovou a profesní skupinu, a dokladují, že poptávka po nich vykazuje dlouhodobě kontinuální vysokou míru (Janíková, 2011).

Jazykové kompetence chápeme jako dovednosti receptivní, tj. poslech s porozuměním a čtení s porozuměním a dovednosti produktivní, tj. dovednost projevu písemného a ústního.

V posledním desetiletí se evropští odborníci na řadě významných setkání opakovaně shodují, že důležitým spojovníkem Evropy jsou jazykové znalosti a dovednosti.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Jazyky jsou vnímány jako základní dovednostní výbava každého občana Unie. Prvním větším rozšířením Evropské unie v roce 2004 mohli všichni pocítit, co je přirozená vícejazyčnost a jak důležitá je znalost cizích jazyků pro otevřenou a pružnou komunikaci. Škála jazyků používaných v Evropě je oproti jiným kontinentům velmi omezená, a proto i svým způsobem uchopitelná. V současné době se cíl jazykového vzdělávání rychle proměňuje. Už není pojmán jednoduše jako zvládnutí jednoho nebo dvou, či dokonce tří jazyků chápaných izolovaně a majících za jediný možný vzor rodilého mluvčího. Místo toho je cílem rozvíjet takový jazykový repertoár, v němž hrají svou roli komunikativní dovednosti. Z toho samozřejmě plyne, že by nabídka jazyků vzdělávacích institucí měla být různorodá a žáci by měli dostat příležitost k rozvoji vícejazyčné kompetence.

Pojem vícejazyčnost (plurilingvismus, multilingvismus) překračuje rámec pouhé znalosti a uznání jiných kultur a jazykové různorodosti. Vztahuje se na jedince, který již znalosti z různých jazyků a kultur používá k dorozumění se, tj. pro dosažení komunikativní kompetence. Vícejazyčnost nemusí být založena na dosažení vysoké úrovně znalosti cizího jazyka, ale akcentuje znalost různých jazyků na různém stupni osvojení. Zakládá se na faktu, že jedinec v dané komunikační situaci využije zkušenosti a znalosti více cizích jazyků (např. přecházením do dialektu, využitím internacionalismů) i při velmi zjednodušeném jazykovém projevu. Rada Evropy a Evropská komise shodně podporují koncept vícejazyčnosti. Pro Radu Evropy je jedním z hlavních jazykových cílů pro 21. století právě rozvoj multilingvismu a plurilingvismu (vícejazyčnosti), přičemž vychází ze základních principů vyložených v předmluvě k Doporučení č. (82) 18 Výboru ministrů členských států Rady Evropy již z roku 1982 (*Recommendation No. R (82) 18 of the Committee of Ministers to Member States concerning modern languages. Council of Europe 1982. (Příloha A k: Girard & Trim 1988.)*

Dále i Lisabonská strategie z roku 2000 vedle jiných oblastí vyzdvihuje právě jazykové vzdělávání. Evropský rok jazyků 2001 byl dalším milníkem pro podporu vícejazyčnosti v Evropě. Na setkání představitelů států EU v Barceloně v roce 2002 zazněla potřeba zlepšit jazykové vzdělávání, a to alespoň ve dvou cizích jazycích od raného věku žáka. V letech 2001–2002 byly vydány v rámci orgánů EU opakovaně rezoluce vyzývající k podpoře jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti.

Rada Evropské unie se domnívá, že jazyková a kulturní rozmanitost je nedílnou součástí evropské identity; pro Evropu tato rozmanitost představuje společné dědictví, bohatství, výzvu i přínos, mnohojazyčnost představuje významné mezioborové téma, které zahrnuje sociální, kulturní, hospodářskou, a tedy i vzdělávací oblast, podpora méně používaných evropských jazyků je pro mnohojazyčnost významným přínosem.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Za účelem podpory studia cizích jazyků a ocenění kulturních aspektů jazykové rozmanitosti na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy je třeba vykonat ještě mnoho práce, přičemž je rovněž třeba poskytovat lepší informace o rozmanitosti jazyků v Evropě a lépe tyto jazyky šířit po světě. Mnohojazyčnost má rovněž zvláštní význam při prosazování kulturní rozmanitosti, mimo jiné v oblasti sdělovacích prostředků a obsahu online, a mezikulturního dialogu v Evropě, jakož i s ostatními oblastmi světa; překlady hrají v tomto procesu zvláštní úlohu, neboť propojují jazyky a kultury a zpřístupňují díla a myšlenky široké veřejnosti. Jazyková rozmanitost v Evropě znamená přidanou hodnotu pro rozvoj hospodářských a kulturních vztahů mezi Evropskou unií a zbytkem světa, mnohojazyčnost přispívá k rozvoji tvořivosti tím, že zpřístupňuje jiné způsoby myšlení, chápání světa a vyjadřování představ. Vyvrcholením těchto snah bylo vydání Akčního plánu pro léta 2004–2006, který konkrétně rozpracovává podporu jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti. Jedním z hlavních cílů Akčního plánu je podpora mateřského jazyka plus dvou dalších cizích jazyků.

Na tento dokument zareagovala Česká republika vydáním Národního plánu výuky cizích jazyků na léta 2005–2008, v němž je vícejazyčnost jedním z hlavních principů, který je podporován jednotlivými aktivitami (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-plan-vyuky-cizich-jazyku>, 28. 2. 2012, 10:37).

Rada Evropské unie ve svém usnesení ze dne 21. listopadu 2008 vyzvala členské státy, aby podporovaly celoživotní studium jazyků, přičinily se o to, aby byla mladým lidem od nejútlejšího věku a dále v průběhu obecného vzdělávání až po odborné a vysokoškolské vzdělávání poskytována rozmanitá a vysoce kvalitní výuka jazyků a kulturních reálií, která jim umožní osvojit si nejméně dva cizí jazyky, což je důležitý faktor pro začlenění do znalostní společnosti.

Aby vynaložily úsilí s cílem prosadit, aby všichni mohli získávat jazykové dovednosti a pravidelně se v nich zdokonalovat, a to ve formálním, neformálním a informálním kontextu; usilovaly o rozšíření výběru jazyků, jež jsou vyučovány na různých úrovních vzdělávání, včetně uznávaných jazyků, které jsou méně používány, s cílem umožnit žákům volbu jazyka například s ohledem na osobní zájmy či na zeměpisnou polohu.

Vyzvala k podpoře studia a šíření evropských jazyků prostřednictvím využívání inovačních nástrojů, jako jsou digitální komunikační technologie a distanční učení, jakož i přístupů, jež jsou například založeny na vzájemné srozumitelnosti příbuzných jazyků.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

K prosazování hodnocení studentů prostřednictvím uznávaných nástrojů, jako je společný evropský referenční rámec pro jazyky vytvořený Radou Evropy a jazykový pas Europass a případně Evropský ukazatel jazykových kompetencí.

Využily programu celoživotního učení a příslušných vnitrostátních režimů tak, aby byly všem cílovým skupinám, zejména mladým studentům a učitelům, poskytnuty příležitosti k mobilitě, jež jim mohou pomoci zlepšit jejich jazykové dovednosti, a využily iniciativ, jako je Evropská jazyková cena LABEL, pro vypracování materiálů pro studium a výuku jazyků.

Lépe prosazovaly mnohojazyčnost jako důležitý faktor pro konkurenceschopnost evropského hospodářství a pro mobilitu a pracovní uplatnění obyvatel, podporovaly výuku a studium celé škály jazyků s cílem pomoci podnikům, zejména malým a středním podnikům, rozšířit jejich přístup na trhy na celém světě, obzvláště na trhy nově vznikající. Dále je vyzvala, aby jazykové dovednosti více zohledňovaly při kariérním rozvoji zaměstnanců, zejména v malých a středních podnicích a případně využily evropské strukturální fondy s cílem poskytovat v rámci dalšího odborného vzdělávání a vzdělávání dospělých jazykové kurzy pro potřeby konkrétních zaměstnání.

Vyhodnotily a využívaly jazykové dovednosti občanů z rodin migrantů jako prostředky k posílení mezikulturního dialogu a hospodářské konkurenceschopnosti (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0001:01:CS:HTML>, 2.3.2012, 10:19).

Vlastním cílem interkulturního učení je rozvoj dovedností vnímání a interpretace cizích kultur a dovednost přiměřené interakce. Předpokladem úspěšné komunikace je empatie, zvědavost, potlačování předsudků, tolerance a ochota komunikovat (Na cestě za češtinou, Kllet Praha 2008).

Téměř na každé střední škole v zemích Evropské unie se učí studenti minimálně dva cizí jazyky, jako hlavní většinou angličtinu a jako druhý buď, němčinu nebo francouzštinu. V posledních letech je však pro vysokoškoláky ze západní Evropy velmi moderní učit se rusky, polsky nebo i česky. Vychází z předpokladu, že anglicky umí dobře každý absolvent a chce-li se člověk něčím lišit a být pro prestižní firmu atraktivní, musí umět něco navíc.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

2.2 Proč se vzdělávat v cizích jazycích v celoživotním vzdělávání

Důvody důležitosti jazykového vzdělávání v dospělosti jsou nejčastěji lokalizovány do ekonomické a sociální roviny. Vzdělávání v případě dospělých probíhá většinou souběžně s výkonem zaměstnání a studenti tak budou upřednostňovat především praktické znalosti ihned aplikovatelné v jejich profesi či běžném životě. Tato skutečnost však zároveň zvyšuje riziko podcenění významnosti a potřeby teoretických základů. Okamžité využití poznatků v praxi současně přispívá ke zvýšení motivace podstoupit učení i v dospělém věku. Výhodou dospělých je také rychlejší osvojování vyučovaných poznatků díky možnosti opřít se o předchozí zkušenosti usnadňující spojení daného pojmu s konkrétní představou. Rozdíl lze nalézt i v samotné odpovědnosti za vlastní rozvoj, která v dospělém věku zcela leží na jedinci. V této životní etapě již plnou odpovědnost za kvalitu svých znalostí a dovedností a potřebnou péči o ně nese dospělý jedinec. Proto i jeho požadavky kladené na vzdělávací nabídku budou přesněji formulovány a zcela jistě i náročnější (Vychová, 2008).

Studium cizích jazyků umožňuje dospělým studentům získat jazykové dovednosti, které **mohou uplatnit ve svém povolání**, v každodenní pracovní činnosti i při společenských událostech. Každý dospělý jedinec, který chce najít uplatnění **nejenom na trhu práce**, ale i ve své společnosti, by měl angličtinu a další světový jazyk ovládat na úrovni, která mu umožní efektivně svoje povolání vykonávat. Rovněž Společný evropský referenční rámec pro jazyky, který umožňuje jak posluchačům, tak zaměstnavatelům lépe definovat své požadavky na znalost cizího jazyka.

Současný zájem o cizí jazyky není v České republice rozložen rovnoměrně. Poslední plošné statistické šetření bylo provedeno v roce 2002. Podobně jako v celém evropském prostoru, tak i v posledních pěti letech v České republice, extrémně narostla poptávka zejména po výuce angličtiny, která je *lingua franca* průmyslu, obchodu, moderních technologií, ale i vědy a kultury dnešní doby (Janíková, 2011).

Znalost jazyků člověku skutečně rozšiřuje obzory a umožňuje vnímat věci kolem nás mnohem komplexněji. Základní znalost angličtiny je navíc v dnešní době téměř nutností vzhledem k technologiím používaným v každodenním životě. Jazyková vybavenost navíc přináší široké možnosti vzdělání a i následného zajímavého pracovního uplatnění u nás i v zahraničí.

2.3 Podpora jazykového vzdělávání

Zaměstnavatelé využívají pro účely financování dalšího vzdělávání svých zaměstnanců především **vlastní příjmy a účelově tvořené prostředky** na financování dalšího vzdělávání zaměstnanců. Zajištění financování vzdělávání z vlastních zdrojů zaměstnavatele podléhá riziku úsporných opatření, a tedy omezení objemu prostředků ve prospěch aktivit zaměstnavatelem považovaných za důležitější. Tvorba účelových prostředků může vycházet z dobrovolného rozhodnutí zaměstnavatele nebo je dána jako zákonná povinnost. Povinnost odvodů zajistí vynakládání finančních prostředků pouze na stanovený účel a aktivní přístup zaměstnavatele k vzdělávání zaměstnanců. Možnost získat dodatečné zdroje nabízí zaměstnavatelům **finanční podpora z veřejných, soukromých či mezinárodních zdrojů** (Vychová, 2008).

V programových prioritách Evropské unie zaujímají jazykové kompetence důležité místo. Evropská unie formulovala v oblasti výuky cizích jazyků doporučení pro členské státy: umožnit všem občanům Evropské unie komunikovat s mluvčími jiných jazyků, zajistit dostupnost adekvátních lidských i materiálních zdrojů pro intenzivnější výuku cizích jazyků, podporovat rozšíření mnohojazyčnosti, diversifikovat jazykovou nabídku a pro každý jazyk stanovit vhodné a dosažitelné cíle. Podporovat používání cizích jazyků při výuce, podporovat využívání komunikačních a informačních technologií a poskytovat patřičné zdroje, formy a podporu umožňující celoživotní jazykové vzdělávání.

Mezi hlavní navrhované formy podpory jazykového vzdělávání dospělých patří:

- **Vzdělávejte se pro růst!**

Cílem projektu „Vzdělávejte se pro růst!“ je podpora zaměstnavatelů, kterým se podařilo překonat hospodářskou recesi a v současné době realizují svoji činnost v odvětvích s předpokladem růstu a s významným podílem na tvorbě hrubého domácího produktu. Projekt je určen pro všechny typy podniků (malé, střední i velké) ve vybraných odvětvích:

- strojírenství,
- stavebnictví,
- nezávislý maloobchod (v tomto případě jen malé a střední podniky),
- pohostinství, gastronomie,
- terénní sociální služby,
- odpadové hospodářství.

O finanční podporu mohou zaměstnavatelé žádat za předpokladu, že realizují svoji činnost v uvedených odvětvích a buď nabírají nové pracovníky, které je třeba patřičně vyškolit či re-kvalifikovat, nebo potřebují zvýšit odborné znalosti či dovednosti stávajících zaměstnanců.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Způsob realizace: zaměstnavatel zpracuje žádost, kterou si stáhne z webové stránky ÚP, a včetně povinných příloh ji doručí na příslušné kontaktní pracoviště ÚP ČR (příslušné podle místa výkonu práce, nikoli podle sídla podniku). Sem se také může obracet v případě potřeby získání podrobných informací, případně konzultací. Podrobné podmínky vstupu do projektu, náležitosti, které musí obsahovat žádost, nutné kroky, které předcházejí podání žádosti i které po něm následují, a konečně kompletní pravidla poskytování příspěvku obsahuje materiál **Manuál pro zájemce o vstup do projektu „Vzdělávejte se pro růst!“** Zaměstnavatelé v rámci projektu obdrží finanční příspěvek na vzdělávání či rekvalifikaci svých zaměstnanců. Současně jsou zaměstnavateli hrazeny mzdové náklady vzdělávaných zaměstnanců, a to po dobu jejich vzdělávání (po tuto dobu totiž nemůže zaměstnavatel využít zaměstnance na jinou práci). Toto vzdělávání může být obecné a v odůvodněných případech i specifické (http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf/projekty/projekt_vzdelavejte_se_pro_rust~, 6.8.2011,16:39).

Projekt vychází z rozlišení na obecné a specifické. Při tomto rozlišení je třeba vycházet z následujících definic:

Specifické vzdělávání – vzdělávání, které zahrnuje výuku s přímým a zásadním vztahem k současnému nebo budoucímu postavení zaměstnanců v podniku a poskytuje kvalifikace, které jsou nepřenositelné, nebo přenositelné pouze v omezeném rozsahu, do dalších podniků a pracovních oborů.

Obecné vzdělávání – vzdělávání zahrnující výuku, která se nevztahuje pouze nebo zásadně na současné nebo budoucí postavení zaměstnanců v podniku, ale která poskytuje kvalifikace ve větší míře přenositelné do ostatních podniků nebo pracovních oborů.

Vzdělávání, na které lze poskytnout příspěvek, musí být zaměřeno výhradně na následující oblasti: **Odborná jazyková výuka** související s pracovní činností, kterou pracovník v rámci firmy vykonává nebo bude vykonávat. Jazykové vzdělávání musí být zajištěno pouze lektorem, jehož jazykové znalosti budou minimálně na referenční úrovni B1 (tedy B1, B2, C1, C2) společného evropského referenčního rámce pro jazyky, a který absolvoval příslušnou jazykovou zkoušku odpovídající této úrovni. (Manuál pro zájemce o vstup do projektu „Vzdělávejte se pro růst!“).

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

▪ OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost období 2007-2013

Program se zaměřuje na oblast rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení, utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulaci spolupráce participujících subjektů. Peníze čerpá z Evropského sociálního fondu (ESF), jednoho ze strukturálních fondů EU. Program sestává z těchto základních os:

1. Počáteční vzdělávání
2. Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj
3. Další vzdělávání
4. Systémový rámec celoživotního učení
5. Technická pomoc

Pro občanské vzdělávání jsou relevantní především osa č. 3 a č. 4.

Do osy 3 přitom patří například podpora vzdělávání v oblasti obecných a odborných kompetencí, tvorba vzdělávacích modulů zaměřených na podporu obecných kompetencí (jazykové a IT dovednosti, podpora podnikatelských dovedností, znalostí a dovedností v environmentální oblasti), rozvoj vzdělávacích programů pro vzdělávání dospělých ve školách a dalších vzdělávacích institucích, vzdělávání pedagogů, lektorů, řídicích a organizačních pracovníků škol a dalších vzdělávacích a poradenských středisek v oblasti specializačního vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj.

V rámci osy 4 jsou financovány projekty, které v oblasti počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání přispívají k vytváření systému celoživotního učení, a to na území celé ČR.

Globálním cílem OP VK 2007-2013 je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.

Specifické cíle OP VK jako cesty k naplnění globálního cíle: **1. Rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání** s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání. **2. Inovace v oblasti terciárního vzdělávání** směrem k propojení s výzkumnou a vývojovou činností, větší flexibilitě a kreativitě absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice, k zatraktivnění podmínek pro výzkum a vývoj a k vytvoření komplexních a efektivních nástrojů, které by podporovaly inovační proces jako celek.

3. Posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů jako základního faktoru konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání jak na straně nabídky, tak poptávky.

4. Vytvoření moderního, kvalitního a efektivního systému celoživotního učení prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí v systému celoživotního učení (<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/cile-op-vk>, 2.1.2012,13:08).

- **OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)**

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost je zaměřený na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky trhu práce, profesního vzdělávání, dále na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci v uvedených oblastech. Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost spadá mezi **víceúčelové tematické operační programy**. Je financován především z prostředků cíle Konvergence, ale v oblastech aktivní politiky trhu práce, modernizace veřejné správy a veřejných služeb a mezinárodní spolupráce též z prostředků pro cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a způsobilým územím je v těchto oblastech proto také Hl. m. Praha. Z fondů EU je pro OP LZZ vyčleněno celkem **1,84 mld. €**, což činí přibližně **6,80 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku**.

Z českých veřejných zdrojů má být navíc financování programu navýšeno o dalších 0,32 mld. €. (<http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz>, 5. 1. 2012, 10:38).

II. Charakteristika jazykového vzdělávání

3. Neformální celoživotní osvojování cizích jazyků

3.1 Cíle neformálního celoživotního osvojování cizích jazyků

V české republice se v rámci celoživotního učení se cizím jazykům nabízí široké možnosti pro všechny věkové i profesní skupiny v podobě formální, neformální a informální. Nejčastější typ jazykového vzdělávání – vzdělávání formální je realizováno na základních, středních a vysokých školách jako výuka prvního a dalších cizích jazyků tak, jak jej upravují učební plány jednotlivých typů škol. Vedle něj existuje v celé republice spektrum neformálního vzdělávání. Příležitosti k neformálnímu vzdělávání nabízejí zájemcům jazykové školy a agentury v podobě dlouhodobých, krátkodobých, intenzivních jazykových kurzů jak doma tak v zahraničí.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Jazykové kurzy jsou nabízeny v závislosti na zvládnutí cizího jazyka uchazečem či na jejich individuálních potřebách, požadavcích zaměstnavatele. Jazykové kurzy jsou vedeny jak českými lektory tak rodilými mluvčími. Nejoblíbenější model výuky představuje dle hodnocení dospělých kurz, v němž se střídají oba tyto vyučující (Janíková, 2011).

Zájemci o rozvoj svojí cizojazyčné kompetence mohou být dále díky moderním technologiím v každodenním kontaktu se zvoleným cizím jazykem a to především prostřednictvím internetu, televize, novin, časopisů, rozhlasu, tedy díky informálním zdrojům učení. Na pomezí mezi formálním a informálním učením se cizím jazykům lze umístit tzv. e-learningové jazykové kurzy.

Cílený kontakt se zvoleným jazykem může být opravdu mnohovrstevný. Neformální jazykové příležitosti v současnosti existují v širokém spektru typů a forem a odlišují se v zásadě podle věku učících se a specifických cílů, které sledují.

Jazyková a sociální podmíněnost vzdělatelnosti. Jde především o teorii, která je vysvětlována na teorii jazykových kódů britského sociologa Basila Bernsteina. Tato teorie přinesla myšlenku, že schopnost mladých lidí vzdělávat se není závislá pouze na individuálních dispozicích, ale i na tom, jakou jazykovou kompetencí vládnou. Tu si přináší především ze svého rodinného prostředí. To znamená, že děti z nižších sociálních vrstev mají tuto kompetenci méně rozvinutou a proto je jejich úspěšnost ve škole nižší (Knausová, 2006).

Vzdělanostní mobilita. Zde je problémů pro sociologii výchovy více. Například to, že stupeň vzdělání dosažený mladými lidmi je vázán na to, jaké úrovně vzdělání dosáhli rodiče. Existují dva trendy, které se nemusí popírat. Jednak stále více lidí dosahuje vyššího vzdělání než jejich rodiče. To znamená, že probíhá vzestupná mobilita. Na druhé straně mnohé výzkumy (i u nás: Matějů a kol., 1990) dokazují, že reprodukce vzdělanostní úrovně v rodině pokračuje. Děti z rodin s vysokoškolským vzděláním dosahují zpravidla také vysokoškolského vzdělání. Zjišťuje se to, kolik osob v určité populaci je intergeneračně mobilních (Průcha uvádí v české populaci 25 – 30%).

Postoje ke vzdělání. Tyto postoje jistě také souvisí s předcházejícími body. Jaké postoje ke vzdělání zaujmají jednotlivci z různých sociálních, etnických a jiných skupin. Ukazuje se, že rodiče předávají svým dětem určité signály ohledně vztahu ke vzdělání. Například s tímto tématem souvisí teorie modelu odloženého uspokojení, který říká, že rodiče s vyšším vzděláním preferují oddálení uspokojení „tady a teď“ ve jménu mnohaletého vzdělávání svých dětí.

Vztah rodiny – školy – komunity. Bez kooperace rodiny a školy se nemůže výchově a vzdělání dařit.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Vztahy mezi rodinou a školou však nejsou příliš uspokojivé a problémy z toho plynoucí se řeší snad na celém světě. Tyto problémy, zvláště angažovanosti rodičů jsou palčivé i v české společnosti.

Sociologie mládeže. Tato část sociologie výchovy je natolik významná, že se mnohde vyvinula ve svébytnou disciplínu, která zkoumá takové problémy, jako: různé teorie mládeže, teorie mládí, mezigenerační vztahy, vztahy mezi mládežnickou populací, trávení volného času, nezaměstnanost mládeže, charakteristiky venkovské a městské mládeže, ale i vztah ke vzdělání apod.

Školní prostředí. Z tohoto pohledu je zkoumána škola jako hlavní instituce sekundární socializace, socializace dětí a mládeže v prostředí školy. Od problému funkcí výchovy a vzdělávání, především funkcí školy až k rolím učitele, skrytému kurikulu ve škole, sociální a pedagogické komunikaci apod.

Efekty vzdělávání. Pod tímto názvem jsou obsažena šetření a analýzy zaměřené na to, jaké důsledky přináší školní vzdělání. Významné jsou ekonomické a sociální efekty vzdělání, jako uplatnění jedince na trhu práce, kariérní růst, politická a kulturní orientace v závislosti na vzdělání ale také v závislosti na působení masmédií, sexuálního chování apod.

Interkulturní diference ve vzdělání. V tomto bodě jde o srovnání, jak je vzdělání zakotveno v určitém typu kultury, v kterém se realizuje. Jde například o to, jak vnímáme tzv. evropskou dimenzi vzdělání. Pokud ji chceme odlišit od jiných kultur, tak se dostáváme již na vědní pole kulturní antropologie, jak správně podotýká Průcha (Průcha, s. 60, 2000).

3.2 Nástroje při osvojování a evaluaci jazykových znalostí

Evropská jazyková portfolia, která jsou v České republice zpracována pro všechny věkové kategorie. Evropská jazyková portfolia umožňují nový pohled na výuku jazyků v kontextu moderních jazykově-metodických trendů. Jejich efektivní využití předpokládá přípravu učitelů jazyků pro práci s nimi.

Vláda České republiky schválila v prosinci 2005 **Národní plán výuky cizích jazyků na období 2005-2008**. Jeho prioritou se stala na všech stupních vzdělávání výuka anglického jazyka jako klíčového nástroje globální komunikace. Ve školním roce 2007/2008 postupovaly školy ve výuce cizích jazyků již podle připravených školních vzdělávacích programů. Cílem Národního plánu výuky cizích jazyků je vytvořit odpovídající podmínky pro zvýšení jazykových znalostí a jazykových kompetencí obyvatelstva České republiky v cizích jazycích, aby občané dovedli porozumět a komunikovat i v cizích jazycích.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Učení se cizím jazykům a jejich používání nám pomáhá být otevřenější k druhým kulturám a názorům. Je zde vymezeno několik strategických linií, které napomohou dosažení stanoveného cíle: zajištění dostatečného počtu kvalifikovaných učitelů jazyků a jejich soustavné další vzdělávání, rozšíření a aplikace moderních výukových metod, zpracování kvalitních výukových materiálů v tiskové a multimediální formě, široké využití informačních a komunikačních technologií (ICT) pro realizaci kombinovaných a distančních forem jazykového vzdělávání prostřednictvím e-learningu.

Umožnění učení se jazykům i znevýhodněným skupinám obyvatel ČR formou „jazykových poukázek“ (ženám vracejícím se z mateřské dovolené, ženám starším 50 let apod.), zajištění dostatečných finančních zdrojů, spolupráce zainteresovaných resortů při realizaci aktivit stanovených akčním plánem na léta 2005 – 2008. (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-plan-vyuky-cizich-jazyku>, 20. 11. 2011, 15:20).

Požadavek, aby každý občan Evropy byl schopen komunikovat kromě mateřského jazyka alespoň ve dvou dalších jazycích, je v oblasti obsahu vzdělávání naplňován postupným vytvářením rámcových vzdělávacích programů pro jednotlivé obory vzdělávání. Vytvořeny a schváleny jsou již Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Všichni žáci v základním vzdělávání tak projdou výukou anglického jazyka. Počáteční vyučování anglického jazyka bude zaměřeno na zajištění návaznosti výuky angličtiny od mateřské školy po střední školu. Výstupní úroveň v 5. ročníku je jazyková úroveň A1 a směřuje k jazykové úrovni A2. V 9. ročníku je cílová jazyková úroveň A2 a směřuje k jazykové úrovni B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jazykové kompetence absolventů střední školy jsou stanoveny na úrovni B2 a mohou ji přesáhnout podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Taková jazyková vybavenost jim umožní bezproblémovou komunikaci s obyvateli ostatních zemí Evropské unie (<http://aplikace.msmt.cz/PDF/JT010NPvyukyCJnaNet.pdf>, 7. 1. 2012, 10:58).

Společný evropský referenční rámec poskytuje obecný základ pro vypracovávání jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikulů, zkoušek, učebnic atd. v celé Evropě. V úplnosti popisuje, co se musí studenti naučit, aby užívali jazyka ke komunikaci, a jaké znalosti a dovednosti musí rozvíjet, aby byli schopni účinně jednat. Popis se rovněž týká kulturního kontextu, do něhož je jazyk zasazen. Rámec také definuje úrovně ovládnutí jazyka, které umožňují měřit pokrok studentů v každém stádiu učení se jazyku a v průběhu celého života studenta.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Společný evropský referenční rámec má překonat bariéry v komunikaci mezi odborníky pracujícími v oboru moderních jazyků, které vyplývají z existence různých vzdělávacích systémů v Evropě. Poskytuje prostředky administrativním pracovníkům ve školství a vzdělávání, tvůrcům kurzů, učitelům, metodikům, zkušebním orgánům atd. k tomu, aby se zamysleli nad svou současnou praxí, pokud jde o koordinaci jejich činnosti a zajištění potřeb studentů, za které jsou odpovědní. Poskytnutím společného základu pro srozumitelný popis cílů, obsahu a metod Rámec přispěje ke srozumitelnosti kurzů, sylabů a systému kvalifikačních osvědčení, a tak podpoří mezinárodní spolupráci v oblasti moderních jazyků.

Poskytnutí objektivních kritérií pro popis jazykové způsobilosti usnadní vzájemné uznávání kvalifikačních osvědčení získaných v různých studijních kontextech, a tak napomůže mobilitě v Evropě. Taxonomická povaha Rámce nevyhnutelně vede ke snaze zvládnout značnou složitost lidského jazyka tak, že jazykovou kompetenci rozčleňuje na samostatné komponenty. To nastoluje poměrně značné psychologické a pedagogické problémy. Komunikace vyžaduje celou lidskou bytost. V průběhu vývoje každé lidské osobnosti na sebe kompetence, které jsou níže pojaty v rámci určité klasifikace samostatně, navzájem mnoha složitými způsoby působí. Každý člověk si jako společenský činitel vytváří vztahy se stále větším množstvím vzájemně se překrývajících sociálních skupin, které společně definují jeho identitu.

Hlavním cílem jazykového vzdělávání v intencích interkulturálního přístupu je podpora příznivého rozvoje celé studentovy osobnosti a jeho smyslu pro identitu prostřednictvím obohacujících zkušeností s různými jazyky a odlišnými kulturami. Bude na učitelích a studentech samotných, aby se postarali o novou integraci oněch mnoha částí do zdravě se vyvíjejícího celku (<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky/>, 12. 1. 2012, 17:06).

Úroveň zvládnutí cizího jazyka může být velmi rozdílná, a proto jsou důležité společné referenční úrovně, které odpovídají uspořádání procesu učení a oficiálnímu uznání výsledků, kterých bylo dosaženo. Každá úroveň by měla být chápána tak, že v sobě zahrnuje úrovně, které jsou na stupnici pod ní. To znamená, že kdokoliv na úrovni B1 by měl být schopen udělat vše, co je uvedeno na úrovni A2, a jeho výkon by měl být lepší než ten, který je popsán v A2.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

SPOLEČNÉ REFERENČNÍ ÚROVNĚ: GLOBÁLNĚ POJATÁ STUPNICE

Zkušený uživatel

C2

Snadno rozumí téměř všemu, co si vyslechne nebo přečte. Dokáže shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů a přitom dokáže přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě. Dokáže se spontánně, velmi plynule a přesně vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny dokonce i ve složitějších situacích

C1

Rozumí širokému rejstříku náročných a dlouhých textů a rozpozná implicitní významy textů. Umí se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů. Umí jazyka užívat pružně a efektivně pro společenské, akademické a profesní účely. Umí vytvořit srozumitelné, dobře uspořádané, podrobné texty na složitá témata, čímž prokazuje ovládnutí kompozičních útvarů, spojovacích výrazů a prostředků koheze. **Samostatný uživatel**

B2

Dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskusí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod různých možností.

B1

Rozumí hlavním myšlenkám srozumitelné spisovné vstupní informace (input) týkající se běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Umí si poradit s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Umí napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho/ji osobně zajímají. Dokáže popsat své zážitky a události, sny, naděje a cíle a umí stručně vysvětlit a odůvodnit své názory a plány.

Uživatel základů jazyka

A2

Rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnaléhavějších potřeb.

A1

Rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat.

Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci (<http://www.macmillan.cz/cef.htm>, 18. 12. 2011, 14:35).

V rámci Národního plánu budou podporovány jazykové projekty zvyšující motivaci dospělých k dalšímu vzdělávání v oblasti učení se cizím jazykům. Bude podpořena tvorba nových výukových programů, včetně takových, které budou nabízet učení se částečným jazykovým kompetencím podle potřeb jednotlivých skupin občanů. Zejména je třeba věnovat podporu jazykovému vzdělávání ženám, které se vracejí z mateřské dovolené do pracovního procesu a ženám nad 50 let. Jazykové vzdělávání bude podpořeno vybudováním Národního jazykového portálu, který bude umožňovat všem občanům bezplatně se vzdělávat formou e-learningových jazykových kurzů. Kurzy budou zpracovány pro různé jazyky v různých jazykových úrovních, definovaných Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-plan-vyuky-cizich-jazyku>, 7. 1. 2012, 11:20).

3.3 Nabídka cizojazyčných vzdělávacích příležitostí

Alespoň jeden cizí jazyk se někdy během svého života musí/musela či snažil/snažila v rámci neformálního vzdělávání osvojit většina z nás. V závislosti na podnětnosti a informovanosti nejužší rodiny, osobní motivaci nebo požadavcích pracovního prostředí se tak děje nejen v raném, ale i dospělém věku. Početná skupina dospělých vstupuje poprvé do kontaktu s cizím jazykem již během svého základního, středoškolského nebo vysokoškolského formálního vzdělávání. Během vykonávání své profese se však často musejí jazykově vzdělávat i nadále. Požadavek na doplnění jazykových znalostí bývá dán externími faktory, jako např. zákonem vymezeným požadavkem na naplnění minimálního stupně vzdělávání pro výkon funkce či povolání. K zapojení se do neformálního jazykového vzdělávání se dospělý jedinec tak rozhoduje nejen z individuálních pohnutek, ale ve stále větší míře z profesionálního popudu. Individuální pohnutky vedly dospělé k osvojování cizího jazyka zejména před rokem 1989, kdy znalost cizího jazyka nebyla až na výjimky předpokladem pro výkon povolání s vyšší sociální prestiží, ale spíše odrazem trvalého humanistického principu“ kolik řečí umíš,

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

tolikrát jsi člověkem“. Za podmínku profesionálního postupu v zaměstnání se považuje kvalitní zvládnutí cizího jazyka ve výrazné míře po roce 1989. Kurzy cizího jazyka jsou ve firmách patřících zahraničním vlastníkům nebo v dceřiných společnostech nadnárodních ekonomických subjektů nabízeny buď jako nedílná součást pracovní doby (např. Škoda VW) nebo jako volitelný zaměstnanecký benefit (např. T-mobile, bankovní sektor). Zaměstnanci nejsou k jejich návštěvě žádným způsobem nuceni, jejich neabsolvování ale naznačuje existenci tzv. skleněného stropu v pracovním postupu, tedy nepsaného pravidla, že i v profesionální sféře znamená pro zaujetí vyšších pozic ve firemní hierarchii znalost cizího jazyka *condicio sine qua non*, podmínku nezbytnou (Janíková, 2011).

Jazykové vzdělávání dospělých je podpořeno e-learningovým vzděláváním, které umožňuje všem občanům vzdělávat se formou e-learningových jazykových kurzů. Kurzy jsou zpracovávány pro různé jazyky v různých jazykových úrovních definovaných Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky.

E-learning je efektivní využívání informačně- komunikačních technologií v procesu učení. V současnosti pro učení se jazyku se ve velké míře využívá internetu, kde můžeme najít mnoho aktuálních studijních materiálů, vzdělávacích kurzů a diskusních fór. Využívání internetu je tedy jednou ze složek dalšího novodobého fenoménu – e-learningu. Je to forma učení, která se stále více uplatňuje ve výuce cizích jazyků. Možnosti prostřednictvím internetu jsou nekonečné. Je však potřeba, pro efektivní využití tohoto zdroje, aby studenti ovládali cizí jazyk aspoň na úrovni mírně pokročilý. Nejvíce dostupných materiálů je samozřejmě pro angličtinu, po které je největší poptávka. Pro časově velmi vytížené manažery je obtížné navštěvovat jazykové kurzy a semináře, byť by byly "in company". Je pro ně schůdným řešením *distance learning* (e-learning). Zastánci e-learningu tvrdí, že e-learning umožňuje vzdělávání levněji, rychleji a lépe. Odpůrci pak upozorňují na nízkou míru zapamatování výuky, nedostatek interakcí s ostatními studenty, standardizované kurzy neřešící specifické potřeby jednotlivce. Pro určité oblasti bude klasické vzdělávání nezastupitelné i v budoucnosti, ale pro mnohé jiné oblasti může být e-learning efektivním přínosem.

Lze například studenty "elektronicky předškolit", elektronicky ověřovat znalosti a výuku orientovat pouze na obtížné partie. E-learning může být efektivní cestou ve výuce gramatiky nebo psané angličtiny. E-learning nenahradí osobnost učitele ani interakci dvou živých bytostí. Hlavním přínosem e-learningu je možnost využívat množství různých komunikačních kanálů, což v klastické třídě nelze (http://modernirizeni.ihned.cz/1-10018440-13817180-600000_detail-64, 8. 1. 2012, 14:18).

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

E-learningový portál výuky angličtiny online, nabízí studentům další možnost, jak rozvíjet svoje jazykové dovednosti. Studenti nemají pocit, že dostali málo materiálů ke studiu, že nemají možnost si intenzivně procvičit problematickou oblast gramatiky, že se nemohou adekvátně připravit na probírané téma slovní zásoby. Portál obsahuje gramatické kapitoly, témata slovní zásoby, články, poslechová cvičení, testy, šablony a další podpůrné informace pro efektivní studium.

Výukový systém DynEd

Na začátku studia s využitím systému DynEd se úroveň zvládnutí jazyka zjišťuje pomocí rozřazovacího testu. Tento variabilně dlouhý test, který se přizpůsobuje výkonu studenta, určí jeho výchozí bod v kurzech DynEd.

Aplikace **Records Manager** podrobně zachycuje veškeré činnosti každého studenta a jeho studijní historii, včetně výsledků testů, doby, frekvence a postupu studia, a dále také informace, jak student využívá jednotlivé studijní funkce.

Unikátní patentovaná technologie **Shuffler** neustále sleduje pokrok studenta a dynamicky přizpůsobuje obsah učiva jeho výkonu. Jak se student zdokonaluje, zvyšuje se počet možností výběru a hloubka učiva. Takto program na studenta reaguje, a tím individualizuje úkoly ve výkladových lekcích a jednotlivá cvičení. Indikátor Procento splnění ukazuje, jak efektivně student studoval a zvládl každou lekci. Jakmile student dosáhne požadovaného procenta, automaticky se mu zpřístupní příslušné kontrolní testy.

Průběžné kontrolní testy systému DynEd slouží k hodnocení studentova pokroku a potvrzují, že student zvládá jazykové dovednosti získané v konkrétním kurzu. **Studijní záznam** zobrazují dobu studia věnovanou každé lekci, počet studijních sezení, procento splnění, výsledky kvízů a testů a úrovně Shuffleru. Součástí aplikace Records Manager je **Inteligentní tutor**. Ten sleduje a hodnotí všechny studijní aktivity, včetně frekvence studia a využívání důležitých studijních funkcí, jako je nahrávání vlastního hlasu a rozpoznávání řeči. Studentům i učitelům poskytuje konkrétní písemnou zpětnou vazbu o studijních návycích studentů, včetně studijního skóre každého z nich, a současně konkrétní doporučení, jak tyto návyky zlepšit (<http://www.dyned.cz/home>, 7.8.2011,17:05).

Výuka jazyků v zahraničí - jednou z možností, jak studovat cizí jazyk skutečně intenzivně, jsou jazykové kurzy v zahraničí. Tato forma studia se těší stále větší oblibě u všech věko-

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

vých kategorií. Její nespornou výhodou je, že student se jazyku nevěnuje pouze v učebně při hodinách, ale musí jej používat v kontextu každodenních situací.

Na jedné straně se učí poslouchat a porozumět mluvenému projevu a na druhé straně je nucen vyjadřovat se, hledat významy neznámých výrazů a poradit si i v okamžicích, kdy není na dosah lektor nebo slovník, tedy při komunikaci, na kterou se nemohl předem připravit. Dospělí si mohou vybrat ze všeobecných nebo specializovaných výukových programů o různých stupních intenzity a různé délce trvání. Školy jsou rozprostřeny téměř po celém světě, stačí si jen vybrat. Významným přínosem je i to, že během pobytu v cizí zemi má každý možnost se lépe seznámit s její historií a kulturou a zároveň i se zvyky a životním stylem lidí, kteří v dané zemi žijí. Studium jazyka se takto stává velice intenzivním a pokrok, kterého student dosáhne i v relativně krátkém časovém úseku, je velmi motivujícím činitelem.

4. Motivace, metody, uplatnění

4.1 Motivace ke studiu

Motivaci je možno vymezit jako „*souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.*“ Jedná se tedy o tendenci něco získat nebo se něčemu vyhnout (Plháková, 2005, s. 319).

Švancara (1973, s. 129) uvádí motiv jako „*pohnutku k činnosti, činitel usměřující chování jedince k určitému konci, resp. cíli, ať vědomého nebo nevědomého.*“

Pohnutky jednotlivých „skupin“, ať jde o rozdílnost věku, pohlaví, socioekonomické postavení či ukončené vzdělání, se liší, ale v podstatě u všech je možno podle Beneše (2003) najít společné motivy, a to:

- Sociální kontakt - účastníkům jde o navázání kontaktu s druhými lidmi, chtějí pochopit problémy druhých lidí, upevnit nebo zlepšit svoji sociální pozici.
- Sociální podněty - chtějí získat prostor, jenž není zatěžován každodenními frustracemi (Hartl, 1999) uznává, že dospělý člověk je v různých sférách života neustále vystaven zátěži v oblast pracovní a osobní, proto pohnutkou v tomto případě je dobrovolná účast v kurzech, které se vzdalují od každodenní frustrace.
- Profesní důvody - touží po profesním růstu nebo upevnění své pozice v zaměstnání

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

- Participace na komunálním/politickém životě – zlepšení svých schopností v této oblasti.
- Vnější očekávání - doporučení zaměstnavatele, rodiny, přátel apod.
- Kognitivní zájmy - jde o získávání vlastních hodnot znalostí.

Důležitá je proto podpora motivace dospělých ke vzdělávání, která závisí také na tom, zda se vzdělávání vztahuje k jejich reálným problémům, zda při něm mohou uplatnit svou vlastní zkušenost a mají-li možnost výběru a mohou si sami určovat, kdy, jak a co se budou učit. To zůstává problémem zejména při realizaci dalšího vzdělávání ve školách a školských zařízeních, kde často neumějí pracovat s dospělými. Je proto nezbytné podporovat vzdělávání pedagogických pracovníků ve využívání specifických metod výuky při práci s dospělými. To je důležité také proto, aby ke vzdělávání byli získáni i ti nejméně kvalifikovaní občané, kteří z něho byli dosud vyloučeni nebo se ho zúčastňovali minimálně. Většina lidí souhlasí, že vzdělávat se v dospělosti je třeba, zejména z těchto důvodů:

- Udržet krok s dobou a být konkurenceschopný na trhu práce a ve společnosti
- Dosáhnout svých profesních cílů
- Otevřít si obzory a další možnosti
- Mít „dobrý pocit“ z osobního rozvoje
- Zajímavým způsobem využít svůj volný čas

Motivace k dalšímu vzdělání závisí na individuálních potřebách a schopnostech člověka. Nejsilnější vnitřní motivaci ke vzdělávání v dospělosti mají lidé ambiciózní (často mladší), kteří chtějí uspět ve svém profesním životě, a lidé s přirozeným zájmem o okolí a společnost. Vnější motivací k dalšímu vzdělávání je bezesporu ztráta zaměstnání nebo nejistota ohledně zaměstnání (v jistém smyslu tedy i mateřská dovolená, kdy je matka mimo pracovní dění). Celkově nižší motivaci mají lidé se stabilní pracovní pozicí, lidé zabezpečení a pracovně vytížení. Objektivní potřeba dalšího vzdělání nemusí odpovídat vnitřní motivaci dále se vzdělávat. Deklarovaná ochota účastnit se vzdělávání v dospělosti je relativně velká (zejména ve větším městě), reálná ochota je však nízká. Přes důležitost, kterou vzdělávání v dospělosti většina lidí přisuzuje, se jich systematicky vzdělává pouze minimum. Většina svou aktivitu odkazuje do oblasti neformálního a zájmového vzdělání (četba více či méně odborných knih, tisku, sledování zpráv, hledání informací na internetu, samostudium atd.).

Neustálé vzdělávání přináší seberealizaci, větší důvěru v sebe sama, a vede tak k podávání lepších pracovních výkonů a také k větší loajalitě vůči zaměstnavateli. Mezi nejběžnější vzdělávací aktivity patří jazykové vzdělávání, je důležité si uvědomovat potřebu dalšího

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

vzdělávání, které vede k udržení pracovní pozice a k dalšímu osobnímu rozvoji. Jazykové vzdělávání je dlouhodobá **investice do vlastní budoucnosti**.

4.2 Metody studia v jazykové škole

Existují tři možné způsoby, jak se naučit jazyk. Každé malé dítě se bez většího úsilí naučí mateřský jazyk od rodičů a starších sourozenců. Aby se tak stalo, musí dítě žít v relativně stabilním jazykovém prostředí, ve kterém převažuje daný jazyk.

Pokud tomu tak není a lidé kolem nemluví stejným jazykem, může se i přesto jazyk naučit, ale v jiné podobě, odlišné od všech jazyků dospělých, která bude směsicí vytvořenou prvotním výběrem. Pokud se takovým způsobem jazyk učí dospělí, kteří z nějakého důvodu hledají prostředek vzájemné komunikace, vznikne pidgin (lámaný jazyk).

Třetím způsobem je vědomé studium a osvojování si jazyka, ať již tím, že je mu člověk denně vystaven, nebo výukou, třeba ve škole. Může začít v kterémkoliv věku člověka. V takovém případě musí již ovládat jiný jazyk a používat jej, aby si osvojil nový (Ostler, 2007).

Pro výuku v jazykových školách se používají různé metody, a to:

Callanova metoda je založena na principu otázek a odpovědí.

Lektor klade studentům otázky a studenti mají za úkol co nejobsáhleji odpovídat. Důležité je, aby se student neostýchal a snažil se odpovídat svižně a bez přemýšlení, jako v rodném jazyce. Lektor má totiž mluvit maximální rychlostí, aby zcela simuloval rychlost mluvy rodilých mluvčích. Student tak v jedné vyučovací hodině uslyší až čtyřikrát více slov než při výuce jinými metodami. Pro srovnání – při běžné výuce lektor vyřkne sto až sto dvacet slov za minutu, učitel Callanovy metody jich vysloví až dvě stě padesát. Díky speciálním otázkám se lektor snaží vysvětlovat gramatický jev. Tím, že studenti odpovídají, snaží se zažít gramatiku v praktické mluvě. Od studentů se také často očekává, že na otázky budou odpovídat záporně, protože takové odpovědi jsou delší a procvičují i jazykově složitější záporny. Je důležité si uvědomit, že cizí jazyk se při této metodě studenti učí postupně a přirozenou cestou jako svůj mateřský jazyk. Výhoda této metody je, že při tomto způsobu výuky se pak studenti nebojí jazyk používat. Zastánci této metody totiž věří, že je lepší mluvit s chybami než nemluvit vůbec.

Komunikativní metoda - tato metoda je založena především na komunikaci, to znamená, že student hned od počátku mluví v cizím jazyce, používání mateřského jazyka je povoleno jen minimálně – česky se nevysvětluje ani gramatika. Student je tak nucen nad jazykem přemýšlet a sám si dohledávat a osvojovat nejen slovíčka, ale i gramatiku. Sám se musí snažit jazyk

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

aktivně pochopit. Proto je velká pravděpodobnost, že to, co si sám musel „objevit“, nezapomene. Lektor je na hodinách jen jakýmsi průvodcem, ostatně často je to rodilý mluvčí.

Díky tomu se také studenti učí skutečně hovorovou podobu jazyka, a to na praktických tématech. Učí se především komunikaci v běžných situacích a užitečné fráze. Má šanci pochopit i to, jak rodilí mluvčí svůj jazyk používají s ohledem na jazykovou správnost a stylovou přiměřenost. Výhoda této metody spočívá v neformální a příjemné atmosféře. Vychází totiž z potřeb studentů a respektuje jejich individuální a věkové zvláštnosti. Navíc využívá různé techniky, které brání nudě a při kterých se prolíná použití a rozvoj všech řečových dovedností. Nevýhodou může být nevzdělaný lektor, který z aktivní komunikativní metody výuky udělá jen obyčejnou konverzaci.

Nepustilova metoda - už z názvu je zřejmé, že metoda je dílem brněnského psychologa Vladimíra Nepustila, který ji vymyslel už v roce 1983. V letech 81 - 83 vyvinul netradiční metodu výuky cizího jazyka. Je to metoda, která neslibuje zázračně rychlé naučení, nýbrž tak rychlý vstup, že další učení je zábavou. Této akcelerace dosahuje využitím psychologických zákonitostí - snaží se totiž imitovat proces vývoje jazyka u dítěte. Pro dítě jsou charakteristické tři souběžné procesy: pasivní, aktivní a integrační. Jedná se o gramaticko-překládovou metodu. Student se nejprve během několika prvních hodin naučí gramatiku, a to především díky logickým tabulkám a opakovacím cvičením. U dospívajících a dospělých využívá tato metoda **logického myšlení**, což je jejich největší zbraň. Logické myšlení totiž dokáže uvedený integrační proces, tj. podvědomé mapování gramatiky, neuvěřitelně zkrátit, a to tak, že předvede tuto strukturu na vědomé úrovni a aktivním drilem ji převede z vědomí do podvědomí, kam vývojově patří. Díky takto zvládnuté struktuře se přejde na četbu originálních textů, což umožňuje onen široký pasivní záběr jazyka jako u dětí a zajistí styk s celým spektrem opravdového jazyka. Četba poskytuje nejen silnou **motivaci**, ale také materiál pro **konverzaci**, uvádí do **stylistiky** a zajišťuje nenásilný růst **slovní zásoby** bez biflování izolovaných slovíček. Metoda je vhodná pro ty, kdo mají rádi oporu psaného textu a chtějí se naučit mluvit gramaticky správně.

Metoda drillu - dril nezní zrovna zábavně, ale patří mezi základní metody výuky jazyků. Metodu drilu využívají přímé a audio-orální metody. Buď se jedná o pouhé opakování, doplnění nebo dokončení nějakého začátku věty podle předem daného vzoru, nebo o substituci, tedy nahrazení slova nebo fráze jinou podle nápoděvy. Zjednodušeně řečeno, metoda drilu je založena na častém opakování a procvičování jazykových jevů, až se používají automaticky. Nejčastěji vám výuka bude připomínat kroužek poezie, studenti totiž často opakují určité větné vazby či říkanky v pozvolna se zrychlujícím tempu.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Po několikátém opakování pak nastoupí tzv. dynamický stereotyp, kdy studenti už hovoří zcela automaticky. Vědomosti se následně procvičují v praktických cvičeních tak dlouho, dokud nejsou odpovědi studentů správné. Ač to vypadá, že je metoda pouhé papouškování, není to tak a od studentů vyžaduje jistou aktivitu a tvůrčí činnost. Je zapotřebí studentovo odhodlání, aby ho tímto způsobem cizí jazyk bavil. Bohužel se často stává, že takzvaní věční začátečníci se cizímu jazyku učili právě metodou drilu. Dril je perfektní metodou pro ty, kdo chtějí jen mluvit a nepotřebují číst a psát.

Metoda sugestopedie - „Sugestopedie vychází ze zapojení pravé mozkové hemisféry do učebního procesu. Toho se dosahuje přehráváním barokní hudby v daném tempu šedesát dob za minutu. Tělo na to dobře reaguje a dostane se do relaxovaného stavu a podvědomí se otevře vnímání a lépe si pamatuje.

Na základě relaxace a sugesce vzniklo několik výukových systémů. Například: **Superlearning**

V tomto systému výuka neprobíhá v klasických třídách, ve kterých učitel přednáší studentům učivo. Při superlearningu čtyři až devět studentů sedí v křeslech, nejprve relaxují a se sluchátky na uších poslouchají hudbu, na jejímž pozadí pak začnou pracovat s texty v daném jazyce. Tato metoda využívá originálního materiálu – knihy a nahrávky. Hlavní problém je to, že se vyřazují vědomé myšlenkové pochody studentů a oni tak své učení nemohou mít plně pod kontrolou. Při učení metodou superlearning se prý zlepší paměť až o padesát procent. Vhodná je pro ty, kteří věří, že podvědomí může hlavní práci udělat za ně.

Metoda Act&Speak - zakladatelka metody, Barbora Dočkalová, se držela Komenského zásady Škola hrou. Při použití metody Act&Speak, tedy Hraj a mluv, se hraje divadlo, ale nečekejte žádná shakespearovská dramata, spíš scénky, v nichž není hlavních rolí, všichni aktéři mají stejný prostor k vyjádření, a navíc se všichni učí dialogy ostatních. Nejdříve si všichni nacvičují dialogy všech, v poslední třetině se pak výuka podobá spíš divadelním zkouškám. Někdy se hraje podle scénáře, ale často se i improvizuje. „Hodiny jsou velmi dynamické a zábavné, studenti jsou neustále v akci, komunikují, improvizují a hrají podle scénáře – zkrátka učí se velmi aktivně a s velkou dávkou radosti, kterou tento způsob práce přináší. Gramatiku se učí inscenací krátkých gramatických scénářů, které vždy objasňují nebo procvičují užití určitého gramatického jevu. Velmi důležitou součástí každého kurzu je závěrečné představení, při kterém formou jednoaktové hry nebo kratších výstupů studenti prezentují, co se naučili,“ říká Barbora Dočkalová, jejíž metoda se sice nejvíce využívá k výuce dětí, ale kurzy se pořádají i pro dospělé (<http://www.savia.cz/Jazykovavuka/Metoda.aspx>, 18. 2. 2012, 12:10).

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Pro studium cizích jazyků (v profesním prostředí) lze doporučit:

Vyhledávat příležitosti k praktickému využívání osvojovaného jazyka, což je společný úkol lektora i studujícího, nejlépe ve spolupráci se zaměstnavatelem, který by měl být ve vzdělávacím procesu aktivním partnerem. Uvedené opatření zvyšuje motivaci, zajišťuje zpětnou vazbu a efektivitu výuky.

Příležitosti k praktickému využívání jazyka nemusí pochopitelně být jen pracovní, ale i soukromé a je vždy výhodné, pokud jsou realizované souběžně s probíhajícím studiem cizího jazyka.

Využívat netradičních forem jazykového vzdělávání, např. kombinovaných produktů intenzivní výuky v zahraničí, které odstraní jeden z častých negativních faktorů (pracovní vytížení, nedostatek času, nutnost péče o rodinu apod.), který nežádoucím způsobem ovlivňuje efektivnost jazykového studia. Poskytnutí tohoto produktu zaměstnavatelem (pro zaměstnance nebo pro zaměstnance a jeho rodinu) je také vhodnou formou odměňování nebo motivačního programu.

Investovat do jazykového vzdělávání, resp. nešetřit na formě a způsobu výuky, který zajistí vysokou efektivnost jazykového vzdělávání. Firmy a zaměstnavatelé, kteří investují do svých zaměstnanců a jejich jazykových kompetencí, si musí uvědomit, že ne vždy je nejlevnější kurz (který je koncipován jako výuka ve velké skupině) také nejvhodnější a nejefektivnější. Praxe ukazuje, že efektivita jazykového vzdělávání se zvyšuje úměrně snižování počtu studujících ve skupině, dále s aktivní participací zaměstnavatele na stanovování a kontrole cílů výuky, s vytvářením podmínek pro doplňkové aktivity (např. propojení tréninku komunikačních a prezentačních dovedností s výukou jazyků, cíleným vytvářením možností zaměstnanců komunikovat se zahraničními partnery a kolegy, směřováním zaměstnaneckých výhod na podporu růstu jazykových kompetencí apod.).

Posuzování efektivity firemního jazykového vzdělávání by mělo sledovat ukazatele celkových nákladů na jazykové kompetence firem, nikoliv výhradně například roční náklady na studenta nebo dokonce náklady na studenta a hodinu vyučování. Efektivní je také rozdělit zodpovědnost za financování jazykového vzdělávání mezi zaměstnavatele a zaměstnance.

Zakomponovat domácí přípravu do denního pracovního rozvrhu studujícího jazykového vzdělávání, aby došlo k žádoucímu propojení pracovních a studijních povinností.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

V tomto případě (interní) lektor jazykového vzdělávání nepůsobí pouze jako vyučující, jehož cílem je předat učivo a zajistit jeho osvojení u všech studujících, ale také aby byl zároveň konzultantem v oblasti jazykových kompetencí

(<http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=77349&zor=1>, 22. 2. 2012, 16.13).

4.3 Uplatnění studia cizích jazyků

Znalost cizích jazyků nám může zajistit i ta nejlépe placená pracovní místa, jako je manažer, obchodník, personalista, tlumočník, velvyslanec, poslanec a jiné.

Ovšem záleží na tom, kterými jazyky disponuji, a jak jsem v nich dobrý. Znalost perfektního ovládnutí gramatiky jazyka neznamena automaticky získat práci. U pracovního pohovoru nestačí vyplnit nějaký test. Musí se prokázat komunikativnost, rychlé reagování a schopnost okamžitého porozumění, jak v mluveném slovu, tak i v psaném textu, a to není jen tak jednoduché. Je vyžadována aktivní znalost jazyka. Velmi dobrá pracovní místa zajistí znalost japonštiny, čínštiny. Čínština je koneckonců jazyk kterým mluví nejvíce lidí na světě, a tak možnosti pracovních příležitostí jsou velké. Naučit se tento jazyk je nesmírně těžké, výuka celkem nákladná a proto se do tohoto jazyka příliš moc Čechů nepouští.

Mělo by být nejen v zájmu každého občana, ale i státu a tzv. tripartity, vytvářet podmínky a podporovat zájem o jazykové vzdělávání a ne jej brzdit zvyšováním daní. Bez znalosti cizích jazyků se dnes, a natož zítra, lidé v zaměstnání neobejdou. Ani zahraniční investoři a podnikatelé nebudou mít zájem angažovat se v zemi, kde jim jen málokdo porozumí. A konečně, dobrá znalost alespoň jednoho cizího jazyk patří k základní gramotnosti obyvatelstva. Ta je obrázkem kulturní úrovně každého státu, který má ambice patřit k té vyspělejší části (http://modernirizeni.ihned.cz/1-10000505-14073050-600000_detail-19, 8. 1. 2012, 14:21).

Agentura CzechInvest provedla výzkum mezi 2388 dotazovanými a zveřejnila tyto výsledky: devět z deseti Čechů ve věku od 18 do 59 let se domluví alespoň jedním cizím jazykem. Jejich znalosti se navíc rychle zlepšují – ve srovnání s posledním obdobným výzkumem z doby před šesti lety je aktuální výsledek o 13 procent lepší.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

„Schopnost Čechů domluvit se cizím jazykem je pro zahraniční investory pochopitelně klíčová“. Data týkající se jazykové vybavenosti patří mezi nejčastější dotazy, na které odpovídáme potenciálním zájemcům o investování v ČR. Průzkum odpověděl na otázku, zda a na jaké úrovni si zaměstnanci porozumí se zahraničními manažery odpovědnými za přípravu, realizaci i pozdější provoz projektu,“ řekla k účelu výzkumu generální ředitelka CzechInvestu Alexandra Rudyšarová.

Celkem 16,6 procent dotázaných uvedlo znalost jednoho jazyka (v roce 2002 to bylo 14 %), 28,4 procent ovládá dva cizí jazyky (28 % v roce 2002), třemi jazyky se domluví 24,7 procent (21 % v roce 2002) a znalostí více než tří cizích jazyků se může pochlubit rovných 18 procent Čechů oproti 11 % před šesti lety.

Napříč všemi věkovými skupinami se nejvíc lidí hlásilo ke znalosti přesně dvou cizích jazyků. Největší rozdíly byly v počtu těch, kteří neovládají žádný cizí jazyk. Zatímco průměrná hodnota v celém vzorku byla 12,3 procent, mezi respondenty ve věku 18-29 takových odpovědí bylo 6,4 procent a ve skupině 50-59 let 18,6 procent. Ve srovnání s rokem 2002 se výrazně zvýšila znalost angličtiny ze 46,2 procent na 61,3 procent. Naopak trochu překvapivě klesla němčina – z 52,5 procent na 48,4 procent. Výzkum potvrdil, že Češi se nejčastěji domluví slovensky (ovládá 72,2 % respondentů), anglicky (61,3 %), německy (48,4 %) a rusky (42,6 %). Mezi třemi a deseti procenty lidí ovládá francouzštinu, polštinu, italštinu, maďarštinu, španělštinu a severské jazyky. Na další jazyky pak zbyly méně než tři procenta lidí. Zajímavé výsledky přineslo regionální srovnání. Zatímco u angličtiny jsou nejlépe jazykově vybaveni obyvatelé Prahy (81,9 %) a Pardubického, Královéhradeckého a Jihomoravského kraje (ve všech třech případech nad 70 %), u němčiny vede Karlovarský kraj (67 %) a následují Kraj Vysočina a Jihomoravský kraj (shodně lehce pod 60 %) a Jihočeský a Zlínský kraj (oba přes 50 %). Rusky se ve dvanácti českých krajích domluví více než 40 procent obyvatel. Vede Karlovarský kraj (téměř 50 %), následovaný krajem Vysočina (necelých 50 %) a Jihomoravským krajem (pod 48 %). Znalost francouzštiny je nejčastější u obyvatel Královéhradeckého kraje (24 %), druhá je Praha (15,8 %) a třetí Zlínský kraj (14,6 %). V polštině pak podle očekávání kraluje Moravskoslezský kraj (48,4 %) s velkým náskokem před krajem Královéhradeckým (15,9 %).

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Plynně se Češi nejčastěji domluví slovensky a anglicky. Slovenštinu na nejvyšší úrovni ovládá 16,2 procent Čechů, angličtinu 16,1 procent. Významně lepší znalosti angličtiny a němčiny mají lidé ve věku od 18 až 29 let, naopak dotazovaní ve věku 50 až 59 let uvádějí jako nejčastější jazyk s plynou či aktivní znalostí ruštinu.

Každý pátý Čech, který se domluví cizím jazykem, jej využívá ve svém zaměstnání. Jinak se ale Češi cizí jazyky učí především proto, aby je mohli využít na zahraniční dovolené. To je hlavní motivací pro 57,9 lidí. Třetina Čechů přiznává, že se chce do dvou let začít učit další jazyk (<http://www.czechinvest.org/pruzkum-devet-z-deseti-cechu-mluvi-cizim-jazykem>, 13. 10. 2011, 9:05). Tradiční silnou stránkou české populace je skutečnost, že většina obyvatel získala alespoň střední úroveň vzdělání a pouze velmi malá část občanů zůstává bez odborné kvalifikace. Podíl obyvatel, kteří dosáhli pouze základní úrovně vzdělání nebo nemají ukončenou ani tuto úroveň, v roce 2005 představoval kolem 10 %, zatímco v průměru EU-25 to bylo téměř třikrát více (29 %). Vzhledem k tomu, že obyvatelstvo s nízkou úrovní vzdělání má ve znalostně založené ekonomice stále zhoršující se možnosti uplatnění, je tato skutečnost velmi důležitá z hlediska sociální soudržnosti společnosti (Strategie celoživotního učení ČR, MŠMT, Praha, 2007).

Angličtina se stala hlavním pracovním jazykem Evropské unie, majoritním jazykem obchodu, průmyslu a akademického světa severní Evropy, zejména Skandinávie. Z Graddolovy analýzy situace v Evropské unii v letech 1990 – 1998 vyplývá, že až do roku 1980 sice angličtinu ovládalo hodně Evropanů, ale jejich počet stagnoval po 20%. Počínaje rokem 1990 nastal raketový vzestup a v současné době dle Ostlera angličtinu ovládá přes 100 milionů Evropanů, tedy skoro třetina populace EU. V roce 1950 se anglicky dokázalo domluvit 42 milionů obyvatel kontinentální Evropy. Jejich počet stoupl na 60 milionů v roce 1980. V roce 1990 už to bylo 80 milionů a v roce 2000 105 milionů. Z hlediska věkových skupin v roce 1994 jen 10% lidí starších 55 let umělo alespoň trochu anglicky, ale ve věkové skupině mezi 15-24 lety se jednalo o 55%. Graddol odhaduje, že v roce 2030 bude v kontinentální Evropě ovládat angličtinu 190 milionů lidí (Ostler, 2007).

Je důležité rovněž zdůraznit, že na uplatnění cizího jazyka se lze podívat ze dvou různých úhlů pohledu. V prvním případě nahlížíme na cizí jazyk jako na zdroj obživy – jeho excellentní zvládnutí nás automaticky kvalifikuje pro danou práci. Jazyk slouží v tomto případě jako pracovní nástroj, přičemž hlavní pracovní náplní je pak převést informace z cizího jazyka v co nejpřesnější formě do naší mateřštiny a obráceně.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Do této kategorie patří především tlumočníci, překladatelé, lingvisté nebo ti, kteří na velmi dobré úrovni ovládají jazyk, kterým mluví pouze málo lidí (např. japonština, čínština, arabština, finština apod.). Ve druhém případě chápeme znalost cizího jazyka jako jeden z předpokladů pro získání pracovního místa, přičemž však musí žadatel prokázat i jiné dovednosti a schopnosti, aby mohl danou profesi vykonávat. Do této skupiny spadá drtivá většina uchazečů o práci. Hledá-li například zahraniční firma asistentku s dobrou znalostí angličtiny, musí uchazečka kromě jazykové vybavenosti prokázat i zkušenost s prací asistentky. Pouhá znalost jazyka jí práci nezajistí.

Současná společnost dospěla do stádia, kdy je znalost cizích jazyků zejména pro mladou generaci nezbytností. Komunikace přes internet a zmenšování vzdáleností díky lepší a rychlejší dopravě nás nutí k tomu, abychom byli schopni co nejlépe komunikovat se světem okolo nás. Znalost cizího jazyka se tak stává nepostradatelnou proto, abychom v tomto dynamicky se rozvíjejícím prostředí mohli přežít.

III. Analýza zkoumaného problému

5. Šetření

4.4 Formulace výzkumných problémů

Více přispívá na výuku cizích jazyků zaměstnavatel (firma) než si přispívají studenti sami. Cizí jazyk studují více muži než ženy. Větší motivace ke studiu cizích jazyků je dána zaměstnavatelem než osobní motivací. Nejfrekventovanějším studovaným jazykem je angličtina. V současné společnosti převládá „znalost“ pouze jednoho cizího jazyka.

5.2 Výběr zkoumaných osob

Vzhledem k tomu, že pracuji v jazykové škole, rozhodla jsem se oslovit klienty jazykové školy. Klienti jsou české národnosti, převážně z firemního prostředí. Ve věku od 28 let do 50 let. Oslovila jsem muže i ženy. Snažila jsem se, aby byl výzkumný soubor různorodý, z toho důvodu jsem nevolila jen studenty anglického jazyka.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

5.3 Definování cíle

Lidé ve větších městech a lidé, kteří jsou více orientováni na práci, přikládají jazykovému vzdělání větší význam než lidé v menších městech a ti, kteří jsou více orientováni na tradiční rodinné hodnoty. Jazykové vzdělání v dospělosti je vnímáno jako nutnost dnešní doby zvláště v souvislosti s potřebou neustále aktualizovat své dovednosti a vědomosti tak, aby člověk obstál v životě profesním, společenském i soukromém. Zejména starší generace deklaruje potřebu získat jazykové vzdělání, kterého se jim nedostalo ve škole.

Nejsilnější vnitřní motivaci k jazykovému vzdělávání v dospělosti mají lidé ambiciózní, kteří chtějí uspět ve svém profesním životě, a lidé s přirozeným zájmem o okolí a společnost. Vnější motivací k jazykovému vzdělávání je bezesporu ztráta zaměstnání, příp. nejistota ohledně zaměstnání.

S tím však kontrastuje nízká ochota lidí se samostatně zapojit do jazykového vzdělávání.

Přes důležitost, kterou jazykové vzdělávání v dospělosti většina lidí přisuzuje, se jich systematicky vzdělává pouze minimum. Většina svou aktivitu odkazuje do oblasti neformálního a zájmového vzdělání (četba více či méně odborných knih, tisku, sledování zpráv, hledání informací na internetu, samostudium atd.). Za hlavní bariéry jazykového vzdělávání v dospělosti považují finanční náročnost (zejména nezaměstnaní a matky na mateřské dovolené), časovou náročnost (tvrzení většiny lidí, prioritou v dospělosti je především práce, rodina a odpočinek), ale i nedostatek motivace (obecný problém u mnoha lidí, někteří jej nazývají otevřeně jako „lenost“).

5.4 Metodologie – kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum, jedna z forem pedagogické metodologie, používaný převážně v sociálních vědách, se zaměřuje na to, jak jednotlivci, skupiny osob, nahlízejí, chápou nebo interpretují svět. Kvalitativní výzkum neužívá statistických metod a je opakem výzkumu kvantitativního, který se zabývá získáváním měřitelných, číselných údajů. Kvalitativní výzkum umožňuje provést hloubkový rozbor jevů, jejich kvalit a souhrnně ho můžeme označit popisem procesů, vztahů, okolností a situací. K dosažení cíle jsem použila **metodu rozhovoru** (interview) je založena na přímém dotazování, tedy na verbální komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem nebo s více respondenty. Rozhodla jsem se pro rozhovory individuální, abych mohla získané poznatky lépe zpracovat. V rozhovorech se budu řídit osvědčenými zásadami pro vedení rozhovoru:

1. Zajišťujeme důkladnou přípravu a nácvik provedení rozhovoru.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

2. Účel výzkumu určuje celý proces interview.
3. V interview máme vytvořit rámec, v němž se bude moci dotazovaný vyjadřovat pomocí svých vlastních termínů a svým vlastním stylem.
4. Vytváříme vztah vzájemné důvěry, vstřícnosti a zájmu. Jsme citliví k pohlaví, k věku a kulturním odlišnostem dotazovaného.
5. Při přípravě a provedení rozhovoru si uvědomujeme, že otázky v rozhovoru nejsou totožné s výzkumnými otázkami.
6. Otázky formulujeme jasným způsobem, kterému dotazovaný rozumí.
7. Klademe vždy jenom jednu otázku.
8. Otázky doplňujeme sondážními otázkami.
9. Dotazovanému dáváme jasně na vědomí, jaké informace požadujeme, proč jsou důležité a jak interview postupuje.
10. Nasloucháme pozorně a odpovídáme tak, aby dotazovaný poznal, že o něj máme zájem. Necháváme dotazovanému dostatek času na odpověď.
11. Udržujeme si neutrální postoj k obsahu sdělovaných dat. Sbíráme data, ale neposuzujeme osobu.
12. Jsme pozorní a citliví k tomu, jak je dotazovaný rozhovorem ovlivněn a jak odpovídá na různé otázky.
13. Zohledňujeme časové možnosti dotazovaného.
14. Jsme reflexivní, sebekriticky monitorujeme sami sebe.
15. Po rozhovoru kompletujeme a kontrolujeme své poznámky, jejich kvalitu a úplnost (Hendl, 2005).

Základním účelem tohoto typu interview je co nejvíce minimalizovat efekt tazatele na kvalitu rozhovoru. Data z takového interview se snadněji analyzují, protože jednotlivá témata se lehce v přepisu rozhovoru lokalizují. Struktura informací je dána sekvencí otázek. Tím je také umožněna replikace celého průzkumu v jiném časovém okamžiku a jinou skupinou vědců.

Tento typ rozhovoru je vhodný, pokud ho nemáme možnost opakovat a máme málo času se respondentovi věnovat.

Omezení je dáno tím, že různým respondentům klademe stejně formulované otázky a tím přehlízíme situovanost rozhovoru (Hendl, 2005).

V běžném rozhovoru, kdy potřebujeme získat informace podle stanoveného plánu, je dobře začít nějakým námětem, který má pro zkoumanou osobu jistou přitažlivost, o který se zvláště zajímá.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Je dobře držet se obecné zásady, že je třeba začínat rozhovor námětem týkajícím se úspěchu a kladně hodnotitelných, radostných událostí. Není vhodné začínat rozhovor o věcech, které připomenou nezdary. U všech problémových situací doporučujeme postupovat od relativně kladných charakteristik k méně příznivým. Pokud je to možné, měli bychom podněcovat iniciativu tázaného tak, aby nabyl dojem, že vede rozhovor on, a ne tazatel. Toho docílíme, dáme-li mu možnost, aby se vyjádřil podle libosti. Klademe-li otázky tak, aby navazovaly na předešlé a sledovaly nit rozhovoru bez nepřirozených skoků a nápadného odbočování. Protože nejdůležitějším úkolem v úvodní fázi rozhovoru je *vytvoření vhodné atmosféry*, měl by i vzhled tazatele být adekvátní. Jeho oblečení by mělo být spíše konvenční a chování klidné, přirozené.

Zásadně je třeba dbát na to, abychom hned na začátku rozptýlili veškeré rozpaky, nebo dokonce obavy a rozčilení tak, aby mohl bez zábran uvažovat a hovořit.

Je také vhodné hned v úvodu rozhovoru uvést, že pro tazatele platí zásada, že o všem, o čem budou hovořit, opravdu nikomu bez souhlasu tázaného neřekne.

5.5 Průběh šetření

Pro přehlednění interpretace výzkumu jsem se rozhodla zabývat postupně jednotlivými kategoriemi faktorů, jež ovlivňují účast na dalším vzdělávání, tak jak je definoval Beneš (2003). Jedná se o: osobní charakteristiku, životní situaci, okolní vztahy, epochální témata a výzvy, společenské klima a společenský rámec ve vztahu k učení. V jednotlivých kategoriích budu interpretovat výsledky výzkumu, jež odpověděly na dílčí otázky. Do oblasti osobnostní charakteristiky se řadí věk účastníků, resp. respondentů, jejich pohlaví, ekonomické postavení a Beneš (2003) sem řadí i snahu o rozvoj osobnostních vlastností a získávání znalostí. Více méně poslední dvě položky lze identifikovat jako vnitřní motivy, které vedou k naplnění osobních potřeb.

Připravila jsem si 21 otázek se zaměřením na studium v jazykové škole. Proces rozhovoru se uskutečnil v prostředí jazykové školy, kde se cítili klienti dobře a rozhovor tak probíhal v příjemné atmosféře. Respondenti jak vyplynulo z rozhovorů, byli převážně z firemního prostředí. Oslovila jsem klienty z řad mužů i žen. Ženy byly vstřícnější a získat je pro rozhovor bylo snadnější. Pánové jako důvod odmítnutí rozhovoru uváděli nedostatek času a velkou pracovní vytíženost.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Rozhovory vedené se studenty (respondenty) jazykové školy:

Rozhovor č. 1 vedený dne 3. 1. 2012 v 15.00 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? *žena*
2. Jaký je Váš věk? *32*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *personalista v telekomunikační společnosti*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *svobodná*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *středoškolské s maturitou*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *angličtinu*
7. Jak dlouho jej studujete? *od 1. 11 .2011*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *na rozumné úrovni neovládám žádný, historicky jsem studovala německý a anglický jazyk*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *snazší uplatnění na trhu práce*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ne*
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *pozitivní prvotní nastavení výuky, druh učebnice, lektor, koncept výuky*
12. A jaké jsou nyní? *stále stejně pozitivní*
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *z 50% mi přispívá zaměstnavatel*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *umět vést pohovor v angličtině*
15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí (pokud máte možnost srovnání)? *nemám srovnání*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *ano, uvidíme na konci zda budu vnímat svůj jazykový posun*
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)? *vyhovuje mi kompletní záběr*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *při průměrném počtu 4 frekventantů v hodině ano*
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *přínosem je zvolený lektor, občas může být slabinou vyšší počet frekventantů*
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *možnost je vždy, ale není snaha*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano*

Rozhovor č. 2 vedený dne 20. 12. 2012 v 9.00 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? *žena*
2. Jaký je Váš věk? *39*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *asistentka společnosti, personalistka*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *vdaná*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *maturita*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *ruský*
7. Jak dlouho jej studujete? *½ roku*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *jeden cizí jazyk, a to němčinu*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *pracovní – nařízení zaměstnavatele*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ano*
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *nadšení*
12. A jaké jsou nyní? *proč jsem se jen neučila ve škole*
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *plně hradí zaměstnavatel*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *domluvit se daným jazykem*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí (pokud máte možnost srovnání)? *nemám srovnání*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *ano*
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)?
Myslím, že vše je potřeba probrat možná trochu více mluvení, ale jelikož patřím do začátečníků myslím, že to teprve přijde, až načerpáme větší slovní zásobu.
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *ano*
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *lektorka*
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *ano*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano*

Rozhovor č. 3 vedený dne 16. 3. 2011 v 19.00 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? *žena*
2. Jaký je Váš věk? *31*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *učitelka*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *vdaná, před rozvodem*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *Ph.D.*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *španělštinu*
7. Jak dlouho jej studujete? *1 rok*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *angličtinu, němčinu a norštinu*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *hobby, práce*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ano*
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *S jazykem jako takovým jsem byla spokojená, méně už s kvalitou výuky.*
12. A jaké jsou nyní? *jsem spokojena*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *hradím si sama*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *Učím se jazyky, abych mohla komunikovat s cizinci a také díky jejich znalostem mohla vydělávat peníze.*
15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí? *Ano – v Norsku se přikládá větší důraz na komunikativní metodu, zde často ještě na gramatickou.*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *ano*
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)?
Všechny jsou stejně důležité.
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *ano*
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *lektorka*
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *ano*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano*

Rozhovor č. 4 vedený dne 4. 1. 2012 v 14.30 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? *muž*
2. Jaký je Váš věk? *28*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *technický pracovník v zámečnické firmě*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *svobodný*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *VŠ – VUT, FP*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *anglický*
7. Jak dlouho jej studujete? *Současný kurz 4 měsíce, jinak studuji angličtinu celkem 11 let.*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *dva – angličtinu a němčinu*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? ***Kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem.***
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? ***Téměř vůbec, ale chystám se na změnu zaměstnání, kde je určitě uplatním v hojně míře.***
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? ***Zjišťoval jsem, kolik jsem toho z angličtiny zapomněl.***
12. A jaké jsou nyní? ***Neustále objevuji nové a nové skutečnosti, které jsem zapomněl, ale osobně mám daleko lepší pocit, než při první hodině výuky.***
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? ***studium je financováno prostřednictvím OP LZZ***
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? ***Osvojit si znalosti termínů a frází obchodní angličtiny.***
15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí (pokud máte možnost srovnání)? ***Nemám možnost srovnání.***
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? ***ano, velice.***
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)?
Myslím si, že kombinace všech zmíněných cvičení je ku prospěchu věci.
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? ***ano***
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? ***Jako přínos vidím profesionální přístup paní lektorky, výuka nemá slabín.***
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? ***Zatím ne.***
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? ***ano***

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Rozhovor č. 5 vedený dne 12. 12. 2011 v 11.00 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? *žena*
2. Jaký je Váš věk? *45*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *vedoucí obchodního oddělení*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *vdaná*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *úplné střední s maturitou*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *anglický*
7. Jak dlouho jej studujete? *6 roků*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *dobře žádný*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *Možnost komunikace v zahraničí, částečně i využití v zaměstnání.*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ano*
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *rozpačité*
12. A jaké jsou nyní? *Změnou lektora, jsou mnohem lepší než-li na začátku.*
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *Nyní sama, dříve i zaměstnavatel.*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *Domluvit se s zákazníky i na dovolené.*
15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí (pokud máte možnost srovnání)? *Ano, pokud je člověk v zahraničí a studuje v cizím prostředí, je schopen anglicky i myslet...*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *ano*
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)? *mluvení, gramatika*
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *ano*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *Přínosem je přístup lektora, slabinou je nedostatek času.*
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *ano*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano*

Rozhovor č. 6 vedený dne 25. 3. 2011 v 8.00 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? (muž/žena) *muž, tedy doufám*
2. Jaký je Váš věk? *44, ale už to dlouho platit nebude*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *prodejce hudebních nástrojů*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *ženatý se závazkem*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *vysokoškolské*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *angličtinu*
7. Jak dlouho jej studujete? *s přestávkami od roku 1990*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *z gymnázia němčina a ruština, ale nevím, zda se může mluvit o ovládnání ... Nicméně němčinu stále používám v obchodním styku, hlavně písemnou formu.*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *moje vize je bezproblémové porozumění rodilým mluvčím, anglicky mluveným filmům a textům písní*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ano, denně*
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *plné očekávání*
12. A jaké jsou nyní? *už vím na čem jsem a kde mě „bota tlačí“*
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *zaměstnavatel a potažmo fondy Evropské unie*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *zkouška první úrovně – first level certificate*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí? *nepociťuji*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *ano*
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)?
vše proporcionálně, ale poslech je alfa i omegou mluvené komunikace
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *ano*
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *Přínosem je individuální přístup, příprava lektorky, probíraná témata, na která je nutno okamžitě reagovat; slabinou je možná, že bychom měli jet postupně podle nějaké osvědčené učebnice, používáme spíše pár stránek okopírovaných výtahů.*
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *ano*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano*

Rozhovor č. 7 vedený dne 31. 3. 2011 v 15.00 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? (muž/žena) *muž*
2. Jaký je Váš věk? *35*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *vedoucí prodeje ve farmaceutické firmě*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *ženatý*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *vysokoškolské*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *anglický jazyk*
7. Jak dlouho jej studujete? *asi 20 let*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *němčinu a částečně angličtinu*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *potřeba znalosti jazyka v zaměstnání*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ano*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *očekávání*
12. A jaké jsou nyní? *pozitivní, model splnil očekávání*
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *z 50% mi přispívá zaměstnavatel*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *zdokonalení se v konverzaci, získání větší jistoty v komunikaci s rodilým mluvčím.*
15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí? *nemám srovnání*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *ano*
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)? *poslech versus mluvený projev se rovná využití v praxi*
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *100% vzhledem k tomu, že mám individuální kurz*
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *Přínos je v možnosti komunikace s rodilým mluvčím, řešení ad hoc nejasností v jazyce. Slabina malá frekvence výuky, vzhledem k velké nákladnosti vyučování.*
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *ano, pravidelně*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano, jsem živitel rodiny*

Rozhovor č. 8 vedený dne 14. 11. 2011 v 15.30 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? *žena*
2. Jaký je Váš věk? *35*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *manager*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *vdaná*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *vysokoškolské*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *angličtinu*
7. Jak dlouho jej studujete? *s přestávkami deset let*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *němčinu*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *nutnost ovládat anglický jazyk vzhledem k pracovnímu uplatnění do budoucna*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ano*
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *velká motivace, nadšení*
12. A jaké jsou nyní? *nadšení opadlo*
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *zaměstnavatel*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *být schopna plynule komunikovat v anglickém jazyce s rodilým mluvčím*
15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí (pokud máte možnost srovnání)? *nemám možnost srovnání*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *ano*
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)? *mluvení*
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *ano, mám individuální výuku*
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *přínosem je lektor, slabinou malá frekvence výuky*
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *ne, tak často jak bych potřebovala*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Rozhovor č. 9 vedený dne 23. 1. 2012 v 16.00 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? *žena*
2. Jaký je Váš věk? *39*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *ředitelka*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *svobodná*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *středoškolské, vysokoškolské nedokončeno*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *španělštinu*
7. Jak dlouho jej studujete? *s přestávkami 3,5 roku*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *angličtinu, ruštinu*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *cestování*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ano*
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *velká motivace*
12. A jaké jsou nyní? *nutnost pokračovat, abych znalosti nezapomněla*
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *kurz mi hradí zaměstnavatel*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *plynule komunikovat v cizí zemi*
15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí (pokud máte možnost srovnání)? *ano*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *ano*
17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)? *řeknu si, co potřebuji*
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *ano, mám individuální kurz*
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *přínosem je mluvení, slabinou je nepravdivost – částečně mojí vinou*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *ano*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano*

Rozhovor č. 10 vedený dne 15. 8. 2011 v 7.30 hod.:

1. Jakého jste pohlaví? *žena*
2. Jaký je Váš věk? *28*
3. Jaké je Vaše zaměstnání? *asistentka*
4. Jaký je Váš rodinný stav? *svobodná*
5. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání? *vysokoškolské*
6. Jaký cizí jazyk nyní studujete? *anglický jazyk*
7. Jak dlouho jej studujete? *10 let*
8. Kolik cizích jazyků již ovládáte? *srbština, bulharština*
9. Jaká je Vaše motivace ke studiu cizího jazyka? *potřebuji to v práci, domluvit se na dovolené v zahraničí*
10. Uplatníte získané znalosti ve Vašem zaměstnání? *ano*
11. Jaké byly Vaše pocity na začátku studia? *na začátku jsem si myslela, že toho budu umět ještě míň*
12. A jaké jsou nyní? *angličtina se mi určitě zlepšila*
13. Studium si hradíte sám nebo Vám na něj přispívá zaměstnavatel? *zaměstnavatel*
14. Jaký je Váš cíl ve studiu? *plynule se domluvit v zaměstnání*
15. Pociťujete rozdíl ve vzdělávání v České republice a v zahraničí (pokud máte možnost srovnání)? *ano, v Bulharsku – přístup je horší než u nás*
16. Jste spokojen s výukou v jazykové škole? *velice*

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

17. Jakou dovednost byste rád více procvičoval (čtení, mluvení, poslech, gramatika)?
mluvení, ale měla bych procvičovat poslech
18. Cítíte se dostatečně zapojen do aktivit ve výuce? *ano, mám individuální kurz*
19. Co je podle vás největším přínosem, slabinou výuky? *přínosem konverzace, slabinou nedostatek času*
20. Máte možnost vycestovat služebně do zahraničí a tam využít své jazykové vybavenosti? *ne*
21. Máte podporu rodiny při studiu jazyků? *ano*

5.6 Analýza odpovědí

Celkově se výzkumný vzorek skládal z 10 osob, které se nějakým způsobem vzdělávají v jazykové škole. Počet 10 osob považuji za zcela dostatečný a vzorek za nasycený, což se ukázalo také po provedení všech rozhovorů. Respondenti byli účastníky vzdělávání ve formě studentů. Výběr jednotlivých respondentů probíhal na základě jejich oslovení a ochoty mi rozhovor poskytnout. Rozhovory proběhly v jazykové škole v Brně v průběhu měsíců března, srpna, listopadu, prosince 2011 a ledna 2012. Všechna interview proběhla v soukromí, v klidném prostředí.

Rozhovory trvaly v rozmezí 25 minut až 1 hodinu. Před zahájením všech rozhovorů jsem respondentům vysvětlila důvod mého dotazování, jeho účel, nastínila jsem stručně obsah interview a ujistila je o zachování anonymity. Jak jsem již uvedla, u všech respondentů jsem si předem vyžádala souhlas s uchováváním záznamu pro výzkumné účely.

Jak vyplynulo z první otázky, bylo mezi respondenty 7 žen a 3 muži.

Na základě druhé otázky: Jaký je Váš věk? Zjistila jsem, že respondenti byli ve věku od 28 do 45 let.

Třetí otázkou jsem zjišťovala zaměstnání respondentů, uvádím přehled zaměstnání, které se v rozhovorech vyskytlo:

asistentka, ředitelka, technický pracovník, prodejce, vedoucí prodeje, manager, učitelka, personalistka, vedoucí obchodního oddělení.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Čtvrtá otázka se týkala rodinného stavu respondentů, mohu konstatovat, že 4 respondenti jsou svobodní a 4 respondentky jsou vdané, 2 respondenti jsou ženatí.

Pátou otázkou jsem zjišťovala nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Z rozhovoru vyplynulo, že čtyři respondenti mají středoškolské vzdělání, pět respondentů vysokoškolské vzdělání a jeden respondent dosáhl titulu Ph.D.

Šestou otázkou jsem zjišťovala, jaký jazyk respondenti nyní studují. Z rozhovorů vyplynulo, že nejvíce je zájem o **angličtinu**, pak španělštinu a jedenkrát ruštinu.

Sedmou otázkou jsem zjišťovala, jak dlouho tento jazyk již studují, z čehož muži angličtinu od 11 let do 21 let a ženy od 3 měsíců po 10 let, španělštinu od 1 roku po 3,5 roku a ruštinu půl roku.

Osmou otázkou jsem zjišťovala jejich dosavadní jazykovou vybavenost.

Nejčastěji se v odpovědích objevila němčina následována angličtinou, Dalším jazykem byla ruština a dokonce se objevili i jazyky jako norština, srbština a bulharština. Znalost více jak dvou jazyků byla zaznamenána u třech respondentů. Uvádím příklad odpovědi:

„Z gymnázia němčina a ruština, ale nevím, zda se může mluvit o ovládnání ... Nicméně němčinu stále používám v obchodním styku, hlavně písemnou formu.“

Devátou otázkou jsem zjišťovala jejich motivaci ke studiu cizích jazyků. Z odpovědí vyplývá, že respondenti považují vzdělání za prostředek, který jim v budoucnu pomůže lépe se uplatnit. Uplatnitelnost, možnost najít získat lepší zaměstnání představuje pro respondenty vnější motivační činitel. Díky vzdělání narůstají jejich možnosti na trhu práce, zvyšuje se zaměstnatelnost. Typická odpověď:

„Nutnost ovládat anglický jazyk vzhledem k pracovnímu uplatnění do budoucna“

„Snazší uplatnění na trhu práce“

Vliv zaměstnavatele jako motivačního faktoru se projevil ve velmi pozitivním smyslu. V jednom případě byl dokonce jedním z hlavních motivů.

„Pracovní – nařízení zaměstnavatele“.

Desátou otázkou jsem zjišťovala, zda respondenti uplatní své jazykové znalosti ve svém zaměstnání. Zde převažovala odpověď ano.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Jedenáctou a dvanáctou otázkou jsme zjišťovala jejich pocity na začátku studia a nyní. Uvádím typický příklad odpovědí:

„Na začátku jsem si myslela, že toho budu umět ještě méně“

„Angličtina se mi určitě zlepšila“

„Zjišťoval jsem, kolik jsem toho z angličtiny zapomněl“

“Neustále objevuji nové a nové skutečnosti, které jsem zapomněl, ale osobně mám daleko lepší pocit, než při první hodině výuky“

„Proč jsem se jen neučila ve škole“

„Už vím, na čem jsem a kde mě bota tlačí“

Třináctou otázkou jsem zjišťovala, zda si výuku hradí sami nebo jim přispívá zaměstnavatel. Zde se ukázalo, že ve velké míře přispívá nebo zcela hradí studium respondentům zaměstnavatel a to i díky fondům Evropské unie. Ovšem ukázalo se, že pokud má člověk motivaci, je ochoten si výuku hradit sám.

Čtrnáctou otázkou jsme zjišťovala jejich cíle ve studiu. Ve většině odpovědí zaznělo, že se respondenti chtějí plynule domluvit v zahraničí s rodilými mluvčími.

„Učím se jazyky, abych mohla komunikovat s cizinci a také díky jejich znalostem mohla vydělat peníze“

Patnáctou otázkou jsem zjišťovala, pokud respondenti mají srovnání, zda pociťují rozdíl ve vzdělávání u nás a v zahraničí.

„Ano – v Norsku se přikládá větší důraz na komunikativní metodu, zde často ještě na gramatickou“

„Ano, v Bulharsku je přístup horší než u nás“

„Ano, pokud je člověk v zahraničí a studuje v cizím prostředí, je schopen anglicky i myslet.“

Šestnáctou otázkou jsem zjišťovala jejich spokojenost s výukou v jazykové škole.

Všichni respondenti jsou s výukou v jazykové škole spokojeni. Jeden s respondentů uvedl:

„Ano, uvidíme na konci, zda budu vnímat svůj jazykový posun“

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Sedmnáctou otázkou jsem zjišťovala, jakou dovednost by rádi procvičovali.

Většina respondentů si je vědoma, že je potřeba komplexní záběr a všechny dovednosti jako čtení, poslech, mluvení a gramatika jsou důležité pro osvojení jazyka.

„Myslím, že vše je potřeba probrat možná trochu více mluvení, ale jelikož patřím do začátečníků myslím, že to teprve přijde, až načerpáme větší slovní zásobu“.

Osmnáctou otázkou jsem zjišťovala jejich zapojenost do aktivit ve výuce. Respondenti vidí přínos v individuální výuce a jejich zapojenost je 100%.

Devatenáctou otázkou jsem se zabývala přínosem a slabinou výuky:

Nejvýznamnější slabinou výuky z pohledu respondentů je nedostatek času. Za důležité považují, že si tuto slabinu uvědomovaly už při rozhodování o studiu. U všech respondentů se jedná o formu studia, jež probíhá v době volna. Musejí skloubit se studiem jazyků své životní aktivity (zaměstnání, starost o domácnost a děti, koníčky).

Přínos vidí v profesionálním přístupu lektora, možnosti komunikace s rodilým mluvčím.

Dvacátou otázkou jsem zjistila jejich možnosti využít jazykové znalosti v zahraničí.

Zde se objevily tyto odpovědi:

„Možnost je vždy, ale není snaha“

„Ne tak často jak bych potřebovala“

Poslední jedenadvacátou otázkou jsem zjišťovala podporu ze strany rodiny, všichni respondenti vnímají kladně podporu rodiny při jejich studiu jazyků.

ZÁVĚR

Postupem doby se znalost cizích jazyků rozvíjela ruku v ruce s rozvojem společností. Od dob středověkých učenců a kněží, kteří ukládali vědomosti v latinských textech, přes módu diktovanou povinnost mladých dam umět francouzsky ve století osmnáctém až po současnou dobu, kdy globalizace stále více míchá národy a rasy do jedolité směsi s desítkami cizích jazyků a nářečí. Jazykové kompetence nejsou záležitosti jedince samotného, ale také jednotlivých organizací a celé společnosti jako celku. Schopnost občanů České republiky komunikovat s okolním světem v cizích jazycích má přímý dopad na uplatnitelnost země na mezinárodních trzích, její socio-ekonomický vývoj.

Schopnost domluvit se jiným než mateřským jazykem se stává jedním z klíčových faktorů životního úspěchu i životního stylu pro celou populaci bez ohledu na vzdělání. Učíme se cizí jazyky často už od raného dětství, schopnost plynule mluvit jinou než mateřskou řečí tomu ale zdaleka neodpovídá. Potvrzují to průzkumy i zaměstnavatelé, kteří si mnohdy na nízkou úroveň jazyků uchazečů právem stěžují.

Znalost cizích jazyků je přitom stále důležitější. Na českém trhu se objevuje stále více zahraničních firem, ve kterých je jednou ze základních podmínek umět minimálně jeden světový jazyk, ve většině případů se jedná o angličtinu. Pro ty, kteří chtějí pracovat na středních a vyšších postech, je proto výborná znalost alespoň jednoho cizího jazyka naprostou samozřejmostí, na kterou by měli pamatovat už při přípravě na svou budoucí pracovní kariéru. Nejžádanějším jazykem ze strany zaměstnavatelů je angličtina, následována němčinou a ruštinou. Čím dříve si lidé uvědomí nutnost znát cizí jazyky, důležitost používat je v každodenním styku, nebát se komunikovat v cizím jazyce, tím dále se dostanou v porovnání s těmi ostatními a budou tak mít i větší možnosti uplatnění. Budou schopni se daleko dříve dozvědět o novinkách, aktuálních trendech, přečíst si studie o nových objevech, technologiích, a nemusí tak čekat, až tyto informace vyjdou se zpožděním v českém jazyce. Zvyšování jazykové úrovně je dlouhodobý proces celoživotního vzdělávání, který nekončí povinným studiem cizího jazyka na střední či vysoké škole. Existuje řada možností, jak si tuto úroveň udržet nebo zvýšit. Evropa je tradičně multikulturním a mnohojazyčným prostředím, což prohlubuje postupující rozšiřování Evropské unie a integrace dalších zemí do evropského společenství. Znalost cizího jazyka patří k dnešní kosmopolitní společnosti stejně jako schopnost užití internetu nebo řízení auta. Umět se dorozumět příslušným jazykem v cizí zemi každého cizince výrazně přiblíží k místním lidem, umožní mu proniknout blíže k jejich mentalitě a také k aspektům denního života, které by jinak zůstaly skryty za jazykovou bariéru.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

rou. Česká populace ve větší míře ovládá tři cizí jazyky angličtinu, němčinu a ruštinu. Znalost ostatních jazyků, včetně francouzštiny a španělštiny je okrajová. Mezi mladou generací je ostrý předěl ve větší znalosti angličtiny mládeží a větší znalostí ruštiny u starších generací. Zvyšování úrovně znalostí angličtiny se přesouvá do středního věku. Jedná se o věkové skupiny, které již využily přednosti nového společenského systému, zažily boom angličtiny ve vzdělávací soustavě a možnost studia v zahraničí. Současné jsou nuceni používat angličtinu ve své profesi. Na nižší úrovni má základní význam pro osvojení znalosti angličtiny českou populaci vzdělávací soustava. Pro vyšší znalost má základní význam pobyt a jazykový kurz v zahraničí. Nové technologie, internet, multimédia a e-learning se stávají partnerem klasické výuky jazyků. Dospělý jedinec má většinou již předešlou zkušenost se studiem cizího jazyka a může tedy těžit ze získaných znalostí, tak i ze svých studijních zkušeností. Většinou je také schopen si uvědomovat výhody plynoucí ze znalosti cizího jazyka pro profesi i samotnou kvalitu života. Což se pak projevuje v přístupu k jazykovému vzdělávání dobrovolností, kázně a disciplínou.

Úlohou jazykového vzdělávání v současné společnosti je podporovat rozvoj vzájemných kontaktů, poskytovat patřičné zdroje, formy a podporu umožňující celoživotní jazykové vzdělávání. Podporovat rozšíření mnohojazyčnosti, aby všichni občané Evropské unie byli schopni domluvit se několika jazyky a tím rozvíjet otevřenost, která umožní volný pohyb lidí a výměnu informací a zlepšení mezinárodní spolupráce. Znalost cizího jazyka se tak stává nepostradatelnou proto, abychom v tomto dynamicky se rozvíjejícím prostředí mohli přežít. Jazykové vzdělávání je investicí do naší vlastní budoucnosti.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

RESUMÉ

Vzdělání je důležitou formou osobního rozvoje každého jedince a je nejvýznamnějším procesem socializace člověka. Jazyková vybavenost patří dnes k běžně požadované kvalifikaci zaměstnanců. I na pozicích nižšího managementu a pracovníků ve výrobě je v současné době běžně vyžadována schopnost komunikace ve dvou světových jazycích. Česká republika je členem Evropské unie, hranice jsou již definitivně odstraněny, otázkou ale zůstává, jestli je již také vyřešena skutečná bariéra – bariéra komunikace. Zaměstnavatelé investují vlastní peníze do jazykového vzdělávání svých zaměstnanců.

Diplomová práce na téma „*Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti*“ je zaměřena na dostupné alternativy jazykového vzdělávání v rámci České republiky. Závěrečná práce zahrnuje jaká je motivace k výuce jazyků v současné společnosti, popis metod pro výuku jazyků a klíčovou částí práce je šetření z kterého vyplynulo, že důležitou roli ve výuce cizích jazyků má zaměstnavatel a potažmo fondy Evropské unie. Motivace ke studiu cizích jazyků je tak dána zaměstnavatelem, ale i osobní motivací. Nejfrekventovanějším studovaným jazykem je angličtina. V současné společnosti však převládá znalost pouze jednoho cizího jazyka.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Anotace

Předkládaná diplomová práce se zabývá úlohou jazykového vzdělávání v současné společnosti. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a empirickou. V teoretické části se zabývám dějinami vzdělávání dospělých, jeho strukturami, formami i účastníky. Dále představuji problematiku motivace a podpory ve vzdělávání. Empirická část je zaměřena na prezentaci výsledků výzkumného šetření, jehož hlavním cílem bylo zjistit, co dospělé motivuje k jazykovému vzdělávání a zda si uvědomují důležitost znalosti cizích jazyků.

Klíčová slova

Cizí jazyk, dospělí, jazykové vzdělání, současná společnost, celoživotní učení, motivace

Annotation

This dissertation examines the role of language learning in contemporary society. The work is divided into two parts - theoretical and empirical. The theoretical part deals with the history of adult education, its structure, format and participants. Further, I introduce the issue of motivation and support in education. The empirical part focuses on the presentation of the results of an investigation, whose main aim was to find out what motivates adults to language training and whether they recognize the importance of foreign languages.

Key word

foreign language, adults, language education, contemporary society, lifelong education, motivation

SEZNAM LITERATURY

1. Andrášová, H. a kol. Na cestě za češtinou. Klett Praha 2008, ISBN 9788073970048
2. Balcarová, I. - Soukup, J. Cizí jazyk v kontextu multikulturní Evropy. Ústí nad Labem 2008, ISBN 978-80-7414-074-7 (brož.).
3. Beneš, M. a kol. Idea vzdělávání v dnešní společnosti. 1. vyd., Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 110 s., ISBN 80-86432-40-8.
4. Beneš, M. Andragogika. Praha 2003, ISBN 80-86432-23-8.
5. Bohuslavová, L. a kol. Evropské jazykové portfolio pro dospělé studenty v ČR. Praha Klett, 2007, ISBN 80-86906-84-3.
6. Brdek, M. - Vychová, H. Evropská vzdělávací politika / programy, principy a cíle. Praha: ASPI Publishing s. r. o., 2004. 167 s. ISBN 80-86395-96-0.
7. Celoživotní učení: Příspěvek školských systémů v členských zemích Evropské unie. Výsledky průzkumu EURYDICE. Brusel: EURYDICE, 2000. Ústav pro informace ve vzdělávání, 2000. ISBN 80-211-0389-2.
8. Cipro, M. Galerie světových pedagogů: První svazek, Od starověku k osvícenství. Praha 2002, ISBN 80-238-7452-7.
9. Cipro, M. Galerie světových pedagogů: Třetí svazek, Dvacáté století. Praha 2002, ISBN 80-238-8004-7.
10. Cipro, M. Galerie světových pedagogů: Druhý svazek, Devatenácté století. Praha 2002, ISBN 80-238-8003-9.
11. Cipro, M. Průvodce dějinami výchovy. Panorama Praha, 1984.
12. Czesaná, V., Matoušková, Z. – Vymazal, J. Nerovnosti v účasti dospělých na dalším vzdělávání. Working Paper NOZV – NVF č. 1/2005. Praha: NVF, 2005. 49 s. ISSN 1801-5476.
13. Dobrovská, D. Elektronická komunikace mezi učitelem studentem. In: E-learning v České a Slovenské republice. Praha Vydavatelství ČVUT 2004.
14. Guirdham, M. Communicating across cultures. Suffolk, Palgrave, 1999.
15. Hartl, P. Kompendium pedagogické psychologie dospělých. Praha Karolinum 1999. ISBN 80-7184-841-7.
16. Hendl, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha 2005, ISBN 80-7367-040-2.
17. Choděra, R. Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru. Praha 2006, ISBN 80-200-1213-3.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

18. Janíková, V. Autonomie v procesu učení a vyučování cizích jazyků. MU v Brně 2005, ISBN 80-210-3919-1.
19. Janíková, V. a kol. Výuka cizích jazyků. Praha Grada 2011, ISBN 978-80-247-3512-2.
20. Jůva, V. Dějiny pedagogiky. Praha SPN 1981.
21. Jůva, V. sen. & jun. Stručné dějiny pedagogiky. Brno 2007, ISBN 9788073151515.
22. Jůzl, M. Základy pedagogiky. Brno IMS 2010, ISBN 978-80-87182-02-4 (brož.).
23. Knausová, I. Problémy jazykové socializace. (Ověření platnosti Bernsteinovy teorie jazykové socializace v českém prostředí). Olomouc: Votobia, 2006. ISBN 80-7220-268-5.
24. Komenský, J. A. Brána jazyků otevřená. Praha, SPN 1958.
25. Komenský, J. A. Velká didaktika. Praha, SPN 1958.
26. Kopecký, M. Sociální hnutí a vzdělávání dospělých. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 131 s. ISBN 80-86432-96-3.
27. Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Praha 2008, ISBN 978-80-7367-383-3 (brož.).
28. Lágerová, V. Úloha médií vo výučbe cudzích jazykov. Infotech 2007, ISBN 978-80-72-20-301.
29. Machalová, M. Psychológia vo vzdelávaní dospelých. Gerlach Print spol. s r.o. 2006, ISBN 80-89142-07-9.
30. Mareš, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha 1998. ISBN 80-901424-9-4.
31. Mašek, Vojtěch. Distanční jazykové vzdělávání - perspektivy a problémy : (sborník konference), 2007, ISBN 978-80-86847-23-8 (brož.).
32. Mansfeldová Z. Současná česká společnost. Praha 2002, ISBN 80-7330-009-5.
33. Najvar, P. Raná výuka cizích jazyků v České republice na konci 20. století. Brno 2010 ISBN 978-80-7315-200-0.
34. Ostler, N. Říše slova: jazykové dějiny světa. BB/art 2007, ISBN 8073811529.
35. Palán, Z. Další vzdělávání ve světě změn. Praha 2007, ISBN 978-80-86723-31-0 (brož.).
36. Palán, Z. Lidské zdroje: výkladový slovník. Praha 2002, ISBN 80-200-0950-7.
37. Palán, Z. Vzdělávání dospělých a Evropa. Praha 2000, ISBN 80-7041-879-6.
38. Plháčková, A. Učebnice obecné psychologie. Praha 2005, ISBN 80-200-1387-3.
39. Porubská, D. Manažment vzdelávania dospelých. Nitra 2005, ISBN 80-969303-0-3.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

---

40. Průcha, J. Jazykové vzdělání. Praha: SPN 1978.
41. Průcha, J. Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. Praha 2002, ISBN 80-7178-399-4.
42. Rabušicová, M. Učíme se po celý život?. Brno 2008, ISBN 978-80-210-4779-2 (brož.).
43. Suchodolski, B. Wychowanie i strategia życia, Warszawa 1983.
44. Švancara, J. Emoce, city a motivace. Praha SPN 1973.
45. Švarcová, I. Základy pedagogiky, Praha 2005, ISBN 80-7080-573-0.
46. Tuma, M. Metódy výchovy a vzdelávania dospelých. Bratislava 1987.
47. Vacínová, T. Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského. UJAK Praha 2009, ISBN 978-80-86723-74-7.
48. Vychová, H. Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU. VÚPSV Praha 2008, ISBN 978-80-7416-017-2.
49. Zounek, J. E-learning – jedna z podob učení v moderní společnosti. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 161 s. ISBN 978-80-210-5123-2.

Zákony:

1. Školský zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Další položky seznamu:

1. Vzdělávání dospělých v ČR, Průzkum vnímání problematiky vzdělávání dospělých u laické a odborné veřejnosti, 2009.
2. Education and Training 2010“. The Success of the Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms. Překlad MŠMT 2004.

Úloha jazykového vzdělávání v současné společnosti

Internetové zdroje:

1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy <http://www.msmt.cz>
2. Ústav pro informace ve vzdělávání <http://www.uiv.cz>
3. Informační síť o vzdělávání v Evropě – Eurydice <http://www.eurydice.org>
4. i-poradce.cz <http://www.i-poradce.cz>
5. Ministerstvo práce a sociálních věcí - Úřad práce <http://portal.mpsv.cz>
6. Nepustilova škola <http://www.njs.cz>
7. Evropský sociální fond v ČR <http://www.esfcr.cz>
8. CzechInvest <http://www.czechinvest.org>
9. Moderní řízení <http://modernirizeni.ihned.cz>
10. Council of Europe <http://www.coe.int>
11. Evropská komise <http://ec.europa.eu>

SEZNAM ZKRATEK

EJP – Evropské jazykové portfolio

ESF – Evropský sociální fond

EU – Evropská unie

OP LZZ – Operační program lidské zdroje a zaměstnanost

OP VK – Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

SERR – Společný evropský referenční rámec

ÚP – Úřad práce